

**STRATEGIA NAȚIONALĂ
ANTICORUPȚIE 2021-2025**

CUPRINS

I. INTRODUCERE.....	5
II. ABORDAREA STRATEGICĂ	6
2.1. Viziune:	6
2.2. Misiune.....	7
2.4. Definiții	8
III. FENOMENUL CORUPȚIEI - CONTEXT	10
3.1. Contextul european și internațional.....	10
3.2. Contextul național	13
3.3. Măsurile de transparență instituțională și de prevenire a corupției	13
3.4. Definirea problemei: sectoare prioritare	19
3.4.1. SISTEMUL PUBLIC DE SĂNĂTATE	19
3.4.2. SISTEMUL NAȚIONAL DE EDUCAȚIE	20
3.4.3. MEDIUL DE AFACERI DIN ROMÂNIA	22
3.4.4. DOMENIUL ACHIZIȚIILOR PUBLICE.....	23
3.4.5. FINANȚAREA PARTIDELOR POLITICE ȘI A CAMPANIILOR ELECTORALE	24
3.4.6. ACTIVITATEA MEMBRILOR PARLAMENTULUI	26
3.4.7. DOMENIUL PROTECȚIEI MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR.....	26
3.4.8. PROTEJAREA PATRIMONIULUI CULTURAL	29
IV. CAPACITATEA NAȚIONALĂ DE RĂSPUNS	30
4.1. Arhitectura instituțională de prevenire și combatere a fenomenului corupției	30
4.2. Limite de acțiune ce afectează capacitatea națională de prevenire și combatere a corupției	32
V. OBIECTIVE GENERALE ȘI DIRECȚII DE ACȚIUNE.....	32
5.1. OBIECTIV GENERAL NR. 1 - CREȘTEREA GRADULUI DE IMPLEMENTARE A MĂSURILOR DE INTEGRITATE LA NIVEL ORGANIZAȚIONAL	32
5.1.1. Obiectiv specific nr. 1.1. - Implementarea măsurilor de integritate la nivel național:	32
5.1.2. Obiectiv specific nr. 1.2. - Îmbunătățirea cooperării internaționale în domeniul integrității.....	33
5.2. OBIECTIV GENERAL NR. 2 - REDUCEREA IMPACTULUI CORUPȚIEI ASUPRA CETĂȚENILOR.....	34
5.3. OBIECTIV GENERAL NR. 3 - CONSOLIDAREA MANAGEMENTULUI INSTITUȚIONAL ȘI A CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE PENTRU PREVENIREA ȘI COMBATEREA CORUPȚIEI	35

5.3.1. Obiectiv specific nr. 3.1. - Eficientizarea măsurilor preventive anticorupție prin remediarea lacunelor și a inconsistențelor legislative, precum și prin asigurarea implementării lor efective	35
5.3.2. Obiectiv specific nr. 3.2. - Extinderea culturii transparenței pentru o guvernare deschisă în administrația publică.....	35
5.3.3. Obiectiv specific nr. 3.3. - Îmbunătățirea capacității de gestionare a eșecului de management prin corelarea instrumentelor care au impact asupra identificării timpurii a riscurilor și vulnerabilităților instituționale	36
5.4. OBIECTIV GENERAL NR. 4 - CONSOLIDAREA INTEGRITĂȚII ÎN DOMENII DE ACTIVITATE PRIORITARE	37
5.4.1. Obiectiv specific nr. 4.1. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în sistemul public de sănătate	37
5.4.2. Obiectiv specific nr. 4.2. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în sistemul național de educație.....	38
5.4.3. Obiectiv specific nr. 4.3. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în administrația publică locală.....	40
5.4.4. Obiectiv specific nr. 4.4. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în domeniul achizițiilor publice.....	40
5.4.5. Obiectiv specific nr. 4.5. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în mediul de afaceri	41
5.4.6. Obiectiv specific nr. 4.6. - Creșterea transparenței publicității politice și a integrității finanțării partidelor politice, precum și a integrității alegerilor și referendumurilor.....	42
5.4.7. Obiectiv specific nr. 4.7. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în activitatea membrilor Parlamentului	43
5.4.8. Obiectiv specific nr. 4.8. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în domeniul protecției mediului înconjurător	44
5.4.9. Obiectiv specific nr. 4.9. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în domeniul protejării patrimoniului cultural	45
5.5. OBIECTIV GENERAL NR. 5 - CONSOLIDAREA PERFORMANȚEI DE COMBATERE A CORUPȚIEI PRIN MIJLOACE PENALE ȘI ADMINISTRATIVE.....	46
5.5.1. Obiectiv specific nr. 5.1. - Continuarea progreselor înregistrate în investigarea cu imparțialitate și în soluționarea de către instanțe a faptelor de mare corupție și la nivel local ...	46
5.5.2. Obiectiv specific nr. 5.2. - Asigurarea integrității în exercitarea funcțiilor și demnităților publice	47
5.5.3. Obiectiv specific nr. 5.3. - Prevenirea și combaterea corupției, ca facilitator al activității grupurilor de criminalitate organizată.....	48

5.5.4. Obiectivul specific 5.4. - Întărirea rolului de coordonare metodologică a Corpului de control al prim-ministrului în domeniul controlului administrativ desfășurat la nivelul administrației publice centrale:	48
VI. IMPLICAȚII PENTRU BUGET	49
VII. IMPLICAȚII JURIDICE	49
VIII. MONITORIZARE ȘI EVALUARE	49
8.1. Organisme responsabile cu coordonarea și monitorizarea implementării strategiei.....	49
8.2. Metodologia de monitorizare a SNA	50
8.3. Evaluarea <i>ex-post</i> a impactului strategiei.....	51

I. INTRODUCERE

Strategia Națională Anticorupție (denumită în continuare SNA) 2016-2020, în corelare cu recomandările formulate de formatele internaționale anticorupție la care România este parte sau la care participă, a promovat schimbarea paradigmei în ceea ce privește abordarea strategică în acest domeniu. Astfel, SNA 2016-2020 a inclus obiective și măsuri care să acționeze asupra cauzelor mai profunde ale corupției, abordarea nefiind limitată la combaterea fenomenului. Documentul programatic a inclus măsuri care să vizeze prevenirea corupției, promovarea integrității organizaționale, educația anticorupție și, nu în ultimul rând, recuperarea creanțelor generate de săvârșirea de infracțiuni.

Corupția rămâne o provocare la nivel național și regional, deși în plan strategic, corupția este fenomenul infracțional care a făcut cel mai des și mai constant obiectul politicilor penale în România, începând cu anul 2001. Acest fenomen afectează societatea în cele mai diverse moduri, fiind de natură a genera consecințe negative atât în viața economică, cât și socială a cetățenilor. În acest sens, s-a putut observa că, în anumite instanțe, fenomenul corupției a afectat viața, integritatea fizică, încrederea față de instituțiile statului și patrimoniul cetățenilor.

Corupția rămâne o cauză care limitează perspectivele de dezvoltare a României și capacitatea de promovare a obiectivelor de politică externă, inclusiv a imaginii României în mediul internațional. Totodată, corupția afectează eficiența și profesionalismul din autoritățile și instituțiile publice, mai ales din perspectiva furnizării de servicii de interes general, aspect care generează o încredere scăzută a cetățenilor în capacitatea statului de a gestiona relațiile sociale. Cauzele fenomenului corupției sunt multiple, iar problematica prevenirii și combaterii corupției intră în spectrul de competență a mai multor instituții din România, care trebuie să coopereze pentru obținerea sinergiei în activitățile de promovare a integrității.

Din perspectiva mediului de afaceri privat din România, se poate constata că au fost înregistrate evoluții în promovarea integrității în mediul de afaceri, mai ales în cadrul întreprinderilor publice, care însă pot cunoaște progrese suplimentare, printr-o colaborare strânsă cu autoritățile și instituțiile publice, care pot impulsiunea inițiativele de promovare a integrității în sectorul privat. Corupția nu reprezintă un impediment (deal-breaker) în derularea afacerilor din cauza percepției greșite a antreprenorilor potrivit căreia corupția ar fi necesară pentru a derula unele contracte în România.

O provocare suplimentară pentru autorități este cauzată de rolul corupției de facilitator al activității grupurilor de crimă organizată. Prin urmare, prezenta strategie include un obiectiv specific care are în vedere abordarea integrată a corupției și criminalității organizate, deoarece granița dintre corupție și criminalitate organizată este doar de ordin formal - conceptual, pentru rațiuni de abordare sistemică și coerentă din punct de vedere legal și instituțional.

Totodată, consecințele generate de pandemia COVID-19 trebuie să fie evaluate de către autoritățile și instituțiile publice competente în vederea gestionării corespunzătoare a acestora. Mai multe organizații internaționale din domeniul anticorupției au atras atenția asupra provocărilor existente în prezent la adresa transparenței, achizițiilor publice (în special, în sistemul de sănătate), integrității organelor de ordine și siguranță publică și oferirii de asistență medicală.

Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024 (denumită în continuare SNApȚ 2020-2024) confirmă atașamentul autorităților române pentru apărarea statului de drept și a democrației, independența justiției și lupta împotriva corupției, subliniind totodată efectele sistemice negative generate de corupție la nivel național.

Conform capitolului privind România din Raportului 2020 privind statul de drept al Comisiei Europene, România dispune de un cadru strategic național cuprinzător în domeniul luptei anticorupție, bazat pe participarea largă a actorilor instituționali de la nivel național și local. În ciuda progreselor realizate de România în ultimul deceniu în domeniul luptei anticorupție, provocările cu care s-a confruntat sistemul judiciar în perioada 2017-2019 au pus sub semnul întrebării durabilitatea reformelor anticorupție. Importanța susținerii implementării SNA de către factorul politic a fost ilustrată în mod constant de către Comisia Europeană (denumită în continuare COM) în cadrul rapoartelor Mecanismului de Cooperare și Verificare (denumit în continuare MCV).

În consecință, se impune în primul rând asumarea de către palierul politic a agendei naționale anticorupție și a angajamentului de a nu afecta cadrul legislativ și instituțional din domeniul anticorupție. Totodată, sunt necesare consolidarea evaluării riscurilor și a vulnerabilităților la corupție, corelarea și eficientizarea mecanismelor de prevenire, educație și combatere de care statul român dispune, respectiv consolidarea dialogului și a cooperării inter-instituționale în cadrul unei abordări integrate de tip strategic.

Actuala strategie va menține abordarea utilizată de strategiile anterioare, care au acordat prioritate măsurilor preventive în sectoarele expuse la corupție. Progresul disparat al prevenției în perioada 2016-2020 a determinat menținerea sectoarelor identificate ca prioritare de strategia anterioară, cu suplimentarea acestora cu domeniul protecției mediului înconjurător și domeniul protejării patrimoniului cultural și înlăturarea sistemului judiciar din categoria sectoarelor prioritare.

Prezenta strategie a fost realizată în urma unui amplu proces de consultare cu sectorul public, dar și cu societatea civilă și mediul de afaceri din România. Astfel, SNA realizează o radiografie a manifestării fenomenului la nivel național, și, corelativ, a capacității naționale de răspuns și prezintă o viziune integrată, armonizată inter-instituțional cu privire la misiunea și obiectivele necesare a fi asumate de principalele instituții cu responsabilități, cu obiective generale, specifice și acțiuni principale, individualizate în funcție de competențele legale ale fiecărei instituții și specificul sectoarelor prioritare. SNA pune accent pe rafinarea mecanismelor de cooperare pentru obținerea unor rezultate cât mai eficiente în promovarea integrității și lupta împotriva corupției. Ca orizont de timp abordarea propusă vizează perioada 2021-2025.

II. ABORDAREA STRATEGICĂ

2.1.Viziune:

Viziunea acestei strategii este de a consolida sistemul național de prevenire și combatere a corupției prin consolidarea mecanismelor de identificare și gestionare a riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților circumscrise acestui fenomen, în vederea garantării profesionalismului și eficienței în sectorul public, a siguranței cetățenilor și de a susține un mediu social și economic dezvoltat.

Promovarea integrității organizaționale în sectorul public, dar și cel privat, este de natură a reduce cazurile de corupție, fraudă și incidentele de integritate în sectoarele expuse la corupție. Totodată, un mediu de integritate robust va sprijini România în atingerea obiectivelor asumate la nivel internațional în domeniul anticorupție și a statului de drept. În acest context, promovarea obiectivelor de politică externă a României, inclusiv prin îmbunătățirea imaginii României pe scena internațională, va accelera procesul de aderare a României la *Convenția Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică* (denumită în continuare OCDE) *privind combaterea mituirii*

funcționarilor publici străini în tranzacțiile comerciale internaționale, adoptată la Paris, la 21 noiembrie 1997, intrată în vigoare la data de 15 februarie 1999.

Resursele statului trebuie mobilizate coerent și eficient în vederea investigării și tragerii la răspundere penală a persoanelor implicate în activități circumscrise corupției inclusiv prin consolidarea mecanismelor de cooperare interinstituțională și a capacităților instituțiilor și autorităților competente, astfel încât să se asigure abordarea integrată a fenomenului.

Suplimentar măsurilor de combatere a corupției, strategia include măsuri care vizează latura de prevenire și educare atât a oficialilor, cât și a cetățenilor, cu privire la teme precum: integritatea organizațională și diminuarea riscurilor de corupție, cadrul incriminator național al faptelor de corupție, drepturile omului, accesul la informații publice, transparența decizională, impactul corupției "mici" asupra serviciilor publice, etc.

2.2.Misiune

Transpunerea în practică a viziunii se bazează pe următorii piloni:

- **voința politică** - factorul politic înțelege importanța unei societăți lipsite de corupție și va conlucra pentru aducerea la îndeplinire a măsurilor prevăzute de prezenta strategie;
- **integritatea** - reprezentanții instituțiilor și autorităților publice au obligația de a declara orice interese personale care pot veni în contradicție cu exercitarea obiectivă a atribuțiilor de serviciu și de a lua toate măsurile necesare pentru a evita astfel de situații;
- **prioritatea interesului public** - reprezentanții instituțiilor și autorităților publice au datoria de a considera interesul public mai presus de orice alt interes în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu. Aceștia nu trebuie să se folosească de funcția publică pentru obținerea de beneficii necuvenite patrimoniale sau nepatrimoniale, pentru ei, familiile lor sau persoane apropiate;
- **transparență** - reprezentanții instituțiilor și autorităților publice vor asigura accesul neîngrădit la informațiile de interes public, transparența procesului decizional și consultarea societății civile în cadrul acestui proces.

2.3.Principii generale

Fiecare măsură se subsumează următoarelor principii, a căror respectare este esențială pentru realizarea unei administrații publice moderne și eficiente:

- **principiul statului de drept** în baza căruia este consacrată supremația legii, toți cetățenii fiind egali în fața acesteia. Principiul are la bază respectarea drepturilor omului și presupune separația puterilor în stat;
- **principiul răspunderii** potrivit căruia autoritățile statului răspund pentru îndeplinirea atribuțiilor ce le revin, inclusiv pentru modul de implementare a strategiilor;
- **principiul gestionării responsabile a riscurilor generate de comportamente lipsite de integritate**, ca parte integrantă din procesul managerial desfășurat de către fiecare organizație;
- **principiul proporționalității** în elaborarea și punerea în aplicare a procedurilor anticorupție: instituțiile publice trebuie să elaboreze, să implementeze și să mențină proceduri complexe, adaptate și proporționale în raport de riscurile și vulnerabilitățile instituționale, precum și dimensionate în funcție de resursele și complexitatea organizației;

- **principiul răspunderii la cel mai înalt nivel de angajament:** Politicile de integritate nu vor fi eficiente dacă nu există un mesaj clar dat de administrație de la nivelul cel mai înalt în sensul sprijinirii acestor politici. Nivelul superior al conducerii pe fiecare palier al administrației trebuie să inițieze, să supravegheze și să conducă, prin puterea exemplului, punerea în aplicare a unei politici de respingere a corupției, recunoscând faptul că aceasta din urmă este contrară valorilor fundamentale ale integrității, transparenței și responsabilității și că aceasta subminează eficacitatea organizațională;

- **principiul prevenirii incidentelor de integritate** potrivit căruia identificarea timpurie și înlăturarea în timp util a premiselor apariției faptelor de corupție sunt prioritare și imperative. Atât instituțiile publice, cât și cele private, trebuie să dea dovadă de diligență în evaluarea partenerilor, agenților și contractorilor. Fiecare entitate ar trebui să evalueze riscurile de integritate asociate cu intrarea într-un parteneriat sau de contractare a unor acorduri cu alte entități și este dator să efectueze evaluări periodice ale riscurilor. La stabilirea de relații contractuale trebuie să verifice dacă respectivele organizații au politici și proceduri care sunt în concordanță cu aceste principii și orientări;

- **principiul eficacității în combaterea corupției**, care se bazează pe evaluarea continuă a activității instituțiilor cu atribuții în domeniu, atât din punctul de vedere al îndeplinirii cât mai complete a obiectivelor asumate pentru a produce efectele pozitive pe care societatea le așteaptă, cât și al managementului organizațional;

- **principiul coerenței de acțiune inter-instituționale**, în baza căruia instituțiile implicate în prevenirea și combaterea corupției trebuie să coopereze îndeaproape, asigurând o concepție unitară asupra obiectivelor ce trebuie îndeplinite și a măsurilor ce urmează a fi luate;

- **principiul parteneriatului public - privat**, care recunoaște importanța cooptării societății civile și a mediului de afaceri în activitățile concrete de implementare a măsurilor de prevenire a corupției;

- **principiul accesului neîngrădit la informațiile de interes public și al transparenței decizionale;**

- **principiul cooperării internaționale active**, care are în vedere cooperarea activă în formatele operaționalizate la nivelul Uniunii Europene și a celorlalte organizații europene și internaționale la care România este parte [Consiliul Europei, Convenția Organizației Națiunilor Unite (denumită în continuare ONU) împotriva Corupției (denumită în continuare UNCAC), Inițiativa Regională Anticorupție (denumită în continuare RAI), OCDE, etc], precum și asigurarea unui rol activ al României la nivel internațional.

2.4. Definiții

- **incident de integritate** - unul dintre următoarele evenimente privind situația unui angajat al unei autorități sau instituții publice sau al unei structuri din cadrul acestora: încetarea disciplinară a raporturilor de muncă sau de serviciu, ca urmare a săvârșirii unei abateri de la normele deontologice sau de la alte prevederi similare menite să protejeze integritatea funcției publice, inclusiv cele stabilite prin legislație secundară și terțiară, pentru care este prevăzută această sancțiune; trimiterea în judecată sau condamnarea pentru săvârșirea unei infracțiuni de corupție sau a unei fapte legate de nerespectarea regimului interdicțiilor, incompatibilităților, conflictului de interese sau declarării

averilor; rămânerea definitivă a unui act de constatare emis de către Agenția Națională de Integritate, referitor la încălcarea obligațiilor legale privind averile nejustificate, conflictul de interese sau regimul incompatibilităților (definiția prevăzută în cuprinsul *Metodologiei standard de evaluare a riscurilor de corupție în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale*, aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 599/2018);

- **agenda de integritate organizațională** - reprezintă ansamblul priorităților și obiectivelor instituționale asumate de conducerea entității în vederea respectării și aplicării standarde legale de integritate, în vederea promovării unui climat de integritate organizațională. Agenda de integritate organizațională jalonează liniile directoare ce vor fi avute în vedere pentru elaborarea planului de integritate;

- **planul de integritate** - ansamblul de măsuri identificate de conducerea instituției ca remedii pentru riscurile și vulnerabilitățile instituționale la corupție identificate. Măsurile preconizate pot viza prevenirea corupției, inclusiv prin educarea angajaților, dar și a publicului-țintă vizat de activitatea instituției/autorității, întreprinderii publice, precum și combaterea corupției. Educarea angajaților va avea în vedere noile tendințe din domeniu, precum utilizarea intervențiilor comportamentale sau gestionarea schimbării climatului intern (utilizarea teoriei schimbării - "*theory of change*"). Autoritățile și instituțiile publice se vor asigura că formarea profesională ce vizează integritatea va avea în vedere obiective concrete și se va realiza de o manieră sustenabilă. Pentru întreprinderile publice, planurile de integritate vor încorpora îndrumările cuprinse în ghidul de bună practică al OCDE privind controlul intern, etica și conformitatea. Planurile de integritate sunt asumate prin acte juridice, precum ordine sau decizii ale conducerii entității;

- **standarde legale de integritate** - sunt avute în vedere acele măsuri de transparență instituțională și de prevenire a corupției consacrate de legislația națională și reflectate în inventarul anexă la SNA.

- **open contracting data standard** - este procesul de transparentizare a procesului de achiziție publică și derulare a contractelor prin punerea la dispoziție a datelor deținute de autoritățile publice și implicarea publicului și mediului de afaceri în identificarea și rezolvarea problemelor în domeniu. Procesul este compus din două etape principale: deschiderea datelor și implicarea cetățenilor și mediului de afaceri. Deschiderea datelor și publicarea lor se fac după standarde recunoscute ca bună practică la nivel internațional - Open Contracting Data Standard (denumit în continuare OCDS). Deschiderea datelor nu se limitează la procesul de achiziție, ci și la faza de contractare și desfășurare a contractelor. Implicarea publicului și a mediului de afaceri aduce beneficii prin găsirea de soluții alternative, mai eficiente, în folosirea banului public, precum și la depășirea unor probleme în derularea procesului de achiziție sau derulare a contractelor. Printre beneficii ar fi important de menționat: folosirea eficientă a fondurilor publice; oferirea posibilității accesării fondurilor publice de către o plajă mai largă de participanți, reducând costurile prin creșterea competiției; oferirea posibilității creșterii calității bunurilor și serviciilor contractate din fonduri publice; prevenirea corupției; promovarea unei analize participative a datelor pentru găsirea de soluții la problemele sectorului public și ale comunităților;

- **pantouflage** - noțiunea vizează interdicțiile după încheierea angajării în cadrul instituțiilor publice. Noile abordări în managementul sectorului public, împreună cu posibilitățile extinse de muncă, au schimbat relațiile serviciului public și ale sectorului privat, precum și percepția publică asupra acestor relații. Necesitatea de a menține încrederea publicului, în special în perioadele de schimbare, sporește importanța dezvoltării și menținerii sistemelor ce abordează conflictele de interese, inclusiv pe cele care apar la migrarea funcționarilor publici către sectorul privat. Cele mai frecvente obiective

ale unui sistem care abordează migrarea funcționarilor publici din sectorul public în cel privat sunt: (1) să se asigure că anumite informații dobândite în serviciul public nu sunt utilizate în mod abuziv; (2) să se asigure că exercitarea autorității de către un funcționar public nu este influențată de câștigul personal, inclusiv prin speranța sau așteptarea unei angajări viitoare și (3) să se asigure că accesul și contactele actualilor, precum și ale foștilor funcționari publici nu sunt utilizate pentru beneficiile nejustificate ale funcționarilor sau ale altora.

III. FENOMENUL CORUPȚIEI - CONTEXT

3.1.Contextul european și internațional

Importanța prevenirii și combaterii corupției este evidențiată de includerea problematicilor specifice acestui domeniu în diferite instrumente de drept internațional, atât în izvoare principale de drept, cât și în documente programatice de acest nivel.

UNCAC este un tratat internațional multilateral din domeniul anticorupției. Instrumentul internațional a fost negociat de statele membre ale ONU, a fost adoptat de Adunarea Generală a ONU în octombrie 2003 și a intrat în vigoare în decembrie 2005. Tratatul recunoaște importanța măsurilor preventive, cât și a celor de combatere din domeniul anticorupție, având o abordare de natură transfrontalieră cu privire la fenomenul corupției, inclusiv prin dispoziții referitoare la cooperarea internațională și cu privire la confiscarea produsului infracțiunilor de corupție. Biroul ONU pentru droguri și criminalitate (în continuare UNODC) din Viena servește drept secretariat al UNCAC. Obiectivul UNCAC este de a reduce diferitele tipuri de corupție care pot apărea în context internațional, cum ar fi traficul de influență, abuzul de funcții, îmbogățirea ilicită, precum și corupția din sectorul privat.

RO participă activ în ciclul al doilea de evaluare a mecanismului de evaluare a implementării UNCAC, atât ca stat evaluator, cât și ca stat evaluat. RO a fost desemnată evaluator în cadrul procesului de evaluare a statelor Dominica și Republica Dominicană.

Totodată, RO este stat evaluat în al patrulea an de evaluare al celui de-al doilea ciclu, procedura de evaluare a implementării UNCAC fiind demarată în data de 19 iunie 2019. Evaluarea RO este realizată de către două State Părți la UNCAC, Republica Slovacă și Afganistan, conform Termenilor de Referință ai Mecanismului de Evaluare a implementării UNCAC.

OCDE este o organizație interguvernamentală care are drept scop dezvoltarea economiei și comerțului internațional. Cooperarea dintre România și OCDE în domeniul luptei anticorupție este gestionată în principal de Ministerul Justiției (denumit în continuare MJ) prin colaborarea cu următoarele formate de lucru:

- Rețeaua Anticorupție pentru Europa de Est și Asia Centrală (denumită în continuare ACN)

ACN sprijină statele membre în eforturile lor de reformă anticorupție, în special implementarea măsurilor anticorupție și aplicarea eficientă a legilor anticorupție.

România participă în mod activ la ACN prin reprezentanți ai MJ, ai Direcției Naționale Anticorupție (denumită în continuare DNA) și ai Agenției Naționale de Integritate (denumită în continuare ANI) și deține funcția de președinte a Rețelei de Aplicare a Legii ACN (denumită în continuare LEN). România deține statutul de membru din anul 2000.

- Grupul de lucru anti-mită (denumit în continuare WGB)

Înființat în 1994, WGB este responsabil pentru monitorizarea și aplicarea *Convenției OCDE privind combaterea mituirii funcționarilor publici în cadrul tranzacțiilor comerciale internaționale* și Recomandării Consiliului pentru a combate în continuare mituirea funcționarilor publici în cadrul tranzacțiilor internaționale și instrumente conexe. Sistemul de monitorizare *inter-partes* al WGB se desfășoară în etape succesive și este considerat ca fiind "standardul de aur" al monitorizării.

La acest format MJ participă în calitate de invitat.

- Grupul de lucru *Senior Public Integrity Officials* (denumit în continuare SPIO).

SPIO reprezintă un format de lucru al OCDE ce permite schimbul de informații și bune practici între experții din mediul guvernamental al statelor membre OCDE implicați în gestionarea conflictelor de interese, promovarea transparenței și integrității în sectorul public și asumarea responsabilității prin mecanisme interne și externe de control. Principalele obiective ale SPIO sunt:

- * Promovarea elaborării și implementării politicilor de integritate și anticorupție, care sprijină buna guvernare;

- * Consolidarea valorilor fundamentale, credibilității și capacității instituțiilor implicate în elaborarea politicilor publice și identificarea condițiilor care influențează procesul de elaborare a politicilor publice.

Acest format de lucru este gestionat de Directoratul de Guvernanță Publică al OCDE, iar MJ gestionează relația cu acest format de lucru al OCDE din anul 2019.

- Echipa Anticorupție (denumită în continuare *Anti-corruption Task Team - ACTT*) a Comitetului de Asistență pentru Dezvoltare (denumit în continuare DAC)

România deține calitatea de participant în cadrul DAC din anul 2018.

Rețeaua Autorităților de Prevenire a Corupției (Rețeaua Sibenik) este o rețea internațională a autorităților publice relevante în descoperirea și prevenirea săvârșirii faptelor de corupție, cu scopul de a promova colectarea, gestionarea și schimbul sistematic de informații și bune practici între aceste autorități, în parteneriat cu instituțiile internaționale interesate, precum Grupul de State împotriva Corupției (denumit în continuare GRECO). România a semnat declarația în 2018 în cadrul conferinței la nivel înalt denumită *Consolidarea transparenței și a responsabilității pentru a asigura integritatea: uniți împotriva corupției*, organizată de Președinția croată a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei (denumit în continuare CoE), GRECO și MJ din Republica Croația.

Din perspectiva europeană, sub egida Consiliului Europei a fost adoptată la Strasbourg la 27 ianuarie 1999 Convenția penală privind corupția, intrată în vigoare la data de 1 iulie 2002, ratificată de România prin Legea nr. 27/2002. De asemenea, statele membre ale Consiliului Europei și Comunitatea Europeană au adoptat la Strasbourg la 4 noiembrie 1999 Convenția civilă privind corupția, care definește în art. 2 "corupția", prin care "se înțelege faptul de a solicita, de a oferi, de a da sau de a accepta, direct sau indirect, un comision ilicit sau un alt avantaj necuvenit sau promisiunea unui asemenea avantaj necuvenit care afectează exercitarea normală a unei funcții sau comportamentul cerut beneficiarului comisionului ilicit sau al avantajului necuvenit sau al promisiunii unui asemenea avantaj necuvenit".

În ce privește domeniul anticorupție, Uniunea Europeană (denumită în continuare UE) a subliniat constant importanța reformelor legislative și a cadrului instituțional în materie, fie prin adoptarea legislației speciale anticorupție sau prin înființarea unor structuri specializate pentru investigarea și urmărirea penală a faptelor de corupție.

Tratatul privind funcționarea UE (denumit în continuare TFUE) stabilește că fenomenul corupției reprezintă un domeniu al criminalității având o gravitate deosebită și dimensiune transfrontalieră [art. 83 alin. (1) din TFUE]. Conform Raportului Anticorupție al UE, fenomenul corupției generează costuri comunității europene în valoare de 120 miliarde de EUR, iar peste 69% dintre cetățenii europeni consideră corupția inacceptabilă.

Implementarea SNA a făcut obiectul monitorizării realizate de către COM în cadrul Mecanismului de Cooperare și de Verificare. În ceea ce privește aprecierile Comisiei, exprimate în cadrul rapoartelor de monitorizare în decursul ciclului strategic încheiat, au conturat importanța SNA, ca fiind *instrumentul de bază prin care se încurajează acordarea de prioritate măsurilor preventive adoptate de către administrația publică, atât la nivel național, cât și la nivel local* (Raportul din anul 2016).

De asemenea, SNA a fost apreciată ca fiind instrumentul ce *deține potențialul de a deveni o politică eficientă de prevenire a corupției dacă este pusă în aplicare în mod corespunzător și monitorizată pe teren* (Raportul din anul 2017).

Recomandările COM au vizat în permanență importanța susținerii de către factorul politic a procesului de implementare a SNA. Astfel, în cadrul aceluiași raport citat anterior, COM a apreciat că *dat fiind că punerea în aplicare a strategiei anticorupție a fost lansată la nivel tehnic, în prezent, aceasta are nevoie de o susținere politică vizibilă din partea Guvernului și a autorităților locale pentru a se înregistra progrese, astfel cum s-a întâmplat în cazul punerii în aplicare a strategiei inițiale, când s-au depus eforturi în vederea răspândirii bunelor practici și a încurajării organismelor publice să aloce resurse și să acorde atenție activității de combatere a corupției. Miniștrii responsabili de administrația publică centrală și miniștrii din sectoarele cheie, cum ar fi educația sau sănătatea, ar putea juca un rol deosebit de important.*

În decursul celor 4 ani, implementarea SNA a înregistrat progrese constante. *În anul care a trecut s-au înregistrat în continuare progrese în ceea ce privește Strategia națională anticorupție* (Raportul din anul 2018).

Susținerea implementării SNA de către factorul politic, dublată de eforturile de a asigura durabilitatea măsurilor și ireversibilitatea luptei împotriva corupției par a fi principalele deziderate exprimate de către COM în vederea îndeplinirii acestui obiectiv de referință. Prevenirea corupției este îngreunată de evoluțiile politice, care subminează credibilitatea progreselor fiind necesare eforturi suplimentare (Raportul din anul 2019).

România a ratificat mai multe instrumente internaționale împotriva corupției după cum urmează: Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, Convenția privind dreptul penal asupra corupției și Convenția de drept civil privind corupția, ale Consiliului Europei.

GRECO a fost constituit în anul 1999 pe baza unui acord parțial extins al Consiliului Europei, deschis statelor membre ale organizației și țărilor care au contribuit la lucrările Grupului Multidisciplinar împotriva Corupției, România fiind membru GRECO încă de la înființare. Obiectivul acestuia este de a îmbunătăți capacitatea membrilor săi de a lupta împotriva corupției, sens în care monitorizează respectarea *Principiilor directe pentru lupta împotriva corupției*, astfel cum au fost adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, la data de 6 noiembrie 1997. De asemenea, GRECO monitorizează implementarea instrumentelor legale internaționale adoptate ca urmare a Programului de Acțiune împotriva Corupției.

În decursul anului 2019, Ministerul Justiției a inițiat demersuri în vederea alăturării la Rețeaua Europeană de Integritate și Autorități privind Avertizorii (denumită în continuare NEIWA).

Obiectivul de aderare la acest format a fost atins în anul 2020, alăturarea la acest demers reprezentând un context favorabil consolidării cooperării la nivel european între autoritățile naționale relevante în domeniul integrității.

NEIWA a fost înființată în luna mai 2019, la Haga, la inițiativa Autorității pentru Avertizori din Țările de Jos, în vederea realizării schimbului de bune practici în domeniul integrității.

Ca avantaje rezultate din calitatea de membru a MJ, precum și din participarea la activitățile și reuniunile rețelei, amintim realizarea schimbului de bune practici în domeniul integrității în general, și al avertizorilor de integritate, în special. Rețeaua a reprezentat până în prezent o bună oportunitate de învățare reciprocă cu scopul de a asigura consolidarea protecției avertizorilor.

RAI a fost înființată la Sarajevo, în februarie 2000, sub denumirea *Inițiativa Anticorupție a Pactului de Stabilitate* (denumită în continuare SPAI), organizație care are drept scop prevenirea corupției sub toate formele. Începând cu octombrie 2007, printr-o decizie a statelor membre, Inițiativa Anticorupție a Pactului de Stabilitate a devenit Inițiativa Regională Anticorupție, în urma transformării Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est în Consiliul pentru Cooperare Regională (RCC). RAI are drept membri 9 state din regiune, și anume: Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Macedonia, Muntenegru, Republica Moldova, România și Serbia, precum și trei țări cu statut de observator: Polonia, Georgia și Slovenia.

RAI asigură o abordare multidisciplinară a luptei împotriva corupției, vizând aspecte precum: adoptarea instrumentelor legale internaționale, consolidarea statului de drept, promovarea transparenței și integrității în domeniul afacerilor, precum și dezvoltarea unei societăți civile active. Totodată, conferă tuturor partenerilor săi un cadru general pentru coordonarea, optimizarea eforturilor și dialogul permanent cu comunitatea donatorilor.

Implicarea MJ în RAI se realizează prin participarea activă la reuniunile periodice ale Comitetului de Conducere, găzduirea și organizarea unora dintre edițiile Școlii de vară pentru tinerii magistrați, participarea la evenimentele RAI pentru a disemina bunele practici anticorupție dezvoltate în România.

3.2.Contextul național

Politicile preventive promovate prin strategie acoperă o mare varietate de aspecte, având drept scop formarea unei culturi a integrității, strategia fiind corelată cu toate instrumentele internaționale anticorupție la care România este parte (MCV, GRECO, UNCAC, RAI).

În acest sens, SNA reunește măsurile de transparență instituțională și de prevenire a corupției, reglementate de diverse acte normative referitoare la: codul etic/deontologic/de conduită, consilierul de etică, declararea averilor, declararea cadourilor, conflictele de interese, incompatibilitățile, transparența în procesul decizional, accesul la informații de interes public, protecția avertizorului în interes public, interdicțiile post-angajare în cadrul instituțiilor publice (*pantouflage*), funcțiile sensibile, gestionarea riscurilor de integritate și evaluarea *ex-post* a incidentelor de integritate.

3.3.Măsurile de transparență instituțională și de prevenire a corupției

A) Cod etic/deontologic/de conduită

Valorile etice și principiile general acceptate privind conduita sunt încorporate în coduri de conduită. În general, codul de conduită reprezintă un set de reguli adoptat în mod voluntar de grupul cărui i se adresează și nu este obligatoriu ca acesta să prevadă sancțiuni specifice pentru încălcarea regulilor prevăzute.

Codurile de conduită pot viza grupuri sau instituții foarte diverse, de la categorii profesionale până la companii sau instituții publice.

B) Consilierul de etică

În scopul respectării și monitorizării implementării principiilor și normelor de conduită de către funcționarii publici, conducătorii autorităților și instituțiilor publice desemnează un consilier de etică, funcționar public, de regulă din cadrul compartimentului de resurse umane [art. 451 alin. (1) din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare]. Consilierul de etică exercită un rol activ în domeniul prevenirii încălcării normelor de conduită în conformitate cu prevederile art. 452 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare.

De asemenea, autoritățile și instituțiile publice au obligația de a coordona, controla și monitoriza respectarea normelor de conduită de către personalul contractual, din aparatul propriu sau din instituțiile aflate în subordine, coordonare sau sub autoritate, cu respectarea prevederilor în domeniul legislației muncii și a legislației specifice aplicabile - art. 558 alin. (1) din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare.

C) Declararea cadourilor

Declararea cadourilor reprezintă o obligație legală reglementată de prevederile Legii nr. 251/2004 privind unele măsuri referitoare la bunurile primite cu titlu gratuit cu prilejul unor acțiuni de protocol în exercitarea mandatului sau a funcției, precum și de dispozițiile Hotărârii Guvernului nr. 1126/2004 pentru aprobarea Regulamentului de punere în aplicare a Legii nr. 251/2004 privind unele măsuri referitoare la bunurile primite cu titlu gratuit cu prilejul unor acțiuni de protocol în exercitarea mandatului sau a funcției.

D) Declararea averilor și a intereselor

Declararea averilor și a intereselor este reglementată, în principal, de prevederile Legii nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, și de dispozițiile Legii nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, cu modificările și completările ulterioare.

E) Conflictul de interese

Legislația națională, respectiv Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, definește conflictul de interese ca fiind situația în care persoana

ce exercită o demnitate publică sau o funcție publică are un interes personal de natură patrimonială, care ar putea influența îndeplinirea cu obiectivitate a atribuțiilor care îi revin potrivit Constituției și altor acte normative.

Conflictul de interese de natură penală este definit de art. 301 din Codul penal, sub denumirea de folosirea funcției pentru favorizarea unor persoane, ca fiind fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act prin care s-a obținut un folos patrimonial pentru sine, pentru soțul său, pentru o rudă ori un afîn până la gradul II inclusiv, Existența unui conflict de interese de natură administrativă nu presupune existența automată a unei fapte de corupție. Apariția unui conflict între interesele personale ale unui funcționar public și îndatoririle lui legale, fără ca acesta să fie rezolvat sau sancționat, poate avea ca rezultat corupția; un conflict de interese se poate concretiza, așadar, în cele din urmă, într-o infracțiune de corupție sau de serviciu. Soluționarea conflictelor de interese vizează, în consecință, adoptarea deciziilor în cadrul administrației publice exclusiv în baza interesului public.

F) Incompatibilități

Problematica incompatibilităților este reglementată de Legea nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative și Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, cu modificările și completările ulterioare.

Pentru a evita confundarea conflictelor de interese cu incompatibilitățile este necesar să avem în vedere faptul că dacă, pentru existența unui conflict de interese persoanele publice trebuie să ia o decizie care să influențeze un interes personal, pentru a se afla într-o situație de incompatibilitate un oficial public nu trebuie să ia nicio decizie, fiind suficient faptul că exercită concomitent două sau mai multe funcții al căror cumul este interzis de lege.

G) Interdicții după încheierea angajării în cadrul instituțiilor publice (pantouflage)

Legislația privind interdicțiile post-angajare vizează prevederi care sunt cuprinse în acte normative diverse, neexistând o reglementare unitară în acest sens:

- Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice, cu modificările și completările ulterioare - Secțiunea a 4-a Reguli de evitare a conflictului de interese, art. 61;
- Legea nr. 99/2016 privind achizițiile sectoriale - Secțiunea a 4-a Reguli de evitare a conflictului de interese, art. 74;
- Legea nr. 672/2002 privind auditul public intern - art. 22 alin. (5);
- Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției - art. 94 alin. (3);
- O.U.G. nr. 66 din 29 iunie 2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora - art. 13 alin. (1);
- Legea Concurenței nr. 21/1996 - art. 70;
- Legea nr. 100/2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii - art. 45;

- O.U.G. nr. 87/2020 privind organizarea și funcționarea Corpului de control al prim-ministrului, precum și pentru instituirea unor măsuri de îmbunătățire a activității acestuia - art. 7 alin (3).

H) Transparență în procesul decizional

Transparența organizațională și decizională în cadrul unei organizații constituie instrumente optime în descurajarea și combaterea abuzurilor și a faptelor de corupție. Legea nr. 52/2003 stabilește regulile procedurale minime aplicabile în vederea transparenței decizionale în cadrul autorităților administrației publice centrale și locale, care pot fi dezvoltate conform specificului autorității prin elaborarea unei proceduri privind transparența decizională.

I) Accesul la informații de interes public

Conform art. 31 alin. (1) din Constituția României, dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit, iar potrivit dispozițiilor alin. (2) al aceluiași articol, autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal.

Accesul liber și neîngrădit la informația de interes public constituie, astfel cum stipulează și art. 1 din Legea nr. 544/2001, unul dintre principiile fundamentale ale relațiilor dintre persoane și autoritățile publice, în conformitate cu Constituția României și cu documentele internaționale ratificate de Parlamentul României.

Așadar, accesul la informațiile de interes public reprezintă un drept al persoanelor, căruia îi corespunde obligația corelativă a autorităților și instituțiilor publice de a asigura exercitarea lui corespunzătoare. Astfel, orice persoană are dreptul să solicite și să obțină de la autoritățile și instituțiile publice informațiile de interes public, în condițiile reglementate de Legea nr. 544/2001, iar autoritățile și instituțiile publice sunt obligate să asigure persoanelor, la cererea acestora, informațiile de interes public solicitate în scris sau verbal.

J) Protecția avertizorului în interes public

„În prezent, protecția avertizorului în interes public este reglementată în legislația națională a României de Legea nr. 571/2004 privind protecția personalului din autoritățile publice, instituțiile publice și din alte unități care semnalează încălcări ale legii. Aceasta a apărut ca urmare a unei nevoi de instrumente legale pentru autoreglarea sistemului de integritate în cadrul administrației publice.

Anul 2020 a adus o nouă provocare legislativă, respectiv adoptarea Directivei (UE) 2019/1937 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii, precum și obligația corelativă a Statelor membre UE (SM) de a o transpune în dreptul intern.

În acest context, cadrul legislativ național va fi armonizat conform standardelor europene.

K) Funcțiile sensibile

În conformitate cu definiția prevăzută de Ordinului Secretariatului General al Guvernului (denumit în continuare OSGG) nr. 600/2018, funcție sensibilă este considerată acea funcție care

prezintă un risc semnificativ de afectare a obiectivelor entității prin utilizarea necorespunzătoare a resurselor umane, materiale, financiare și informaționale sau de corupție sau fraudă.

Potrivit pct. 2.2.6 din Standardul 2 - Atribuții, funcții, sarcini din OSGG nr. 600/2018, conducătorul entității publice dispune identificarea funcțiilor sensibile pe baza unor factori de risc, centralizarea acestora la nivelul entității publice și stabilirea unei politici adecvate de gestionare a acestora prin elaborarea unor măsuri, astfel încât efectele negative asupra activităților desfășurate în cadrul entității publice să fie minime.

În ceea ce privește cadrul normativ, Noul Cod penal, adoptat prin Legea nr. 286/2009, intrat în vigoare la data de 1 februarie 2014, reglementează, în Titlul V al Părții speciale, "Infrațiunile de corupție și de serviciu", acesta fiind structurat în două capitole: Capitolul I - "Infrațiuni de corupție" (art. 289-294) și Capitolul II - "Infrațiuni de serviciu" (art. 295-309).

În contextul referirii la legislația națională ce reglementează infrațiunile de corupție amintim și *Legea nr. 78 din 8 mai 2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție*.

L) Riscuri și vulnerabilități la corupție în administrația publică

Un element strategic al activității de prevenire a corupției și de asigurare a unui nivel ridicat de integritate îl constituie managementul riscurilor. Managementul riscurilor de corupție în cadrul administrației publice centrale/locale presupune identificarea, analizarea, evaluarea și monitorizarea riscurilor de corupție, precum și stabilirea și implementarea măsurilor de prevenire și control al acestora.

Hotărârea Guvernului nr. 599/2018 reglementează *Metodologia standard de evaluare a riscurilor de corupție în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale, împreună cu indicatorii de estimare a probabilității de materializare a riscurilor de corupție, cu indicatorii de estimare a impactului în situația materializării riscurilor de corupție și formatul registrului riscurilor de corupție*. Totodată, acest act normativ aprobă *Metodologia de evaluare a incidentelor de integritate în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale, împreună cu formatul raportului anual de evaluare a incidentelor de integritate*.

3.3.1. Concluziile studiului criminologic și a cercetării sociologice referitoare la fenomenul corupției

Având în vedere necesitatea creionării unui nou document strategic în domeniul anticorupție, Ministerul Justiției a derulat, în parteneriat cu Direcția Generală Anticorupție, un efort științific dual (studiu criminologic și cercetare sociologică) de colectare, analizare și interpretare a datelor referitoare la fenomenul corupției.

Astfel, studiul criminologic a avut ca obiectiv cercetarea fenomenului prin prisma experienței directe a persoanelor condamnate pentru săvârșirea unor infrațiuni de corupție, aflate în executarea unei pedepse privative de libertate în penitenciar sau în regim de probațiune.

Cercetarea sociologică a vizat percepția angajaților din administrația publică centrală cu privire la cauzele și factorii aferenți faptelor de corupție.

Finalizat în luna decembrie 2020, efortul științific a implicat utilizarea metodelor de cercetare cantitativă (colectarea de chestionare) și calitativă (derularea de interviuri), iar concluziile au fost comparate cu cele ale studiului "Opinia persoanelor condamnate privind cauzele și consecințele corupției - Studiu privind corupția în România" derulat de MJ în parteneriat cu Facultatea de Drept -

Universitatea din București și Facultatea de Drept din cadrul Universității VU Amsterdam în perioada 2014-2015.

Privitor la cadrul normativ și contextul organizațional public-privat, din ancheta criminologică a rezultat că există o toleranță ridicată la corupție, justificată prin faptul că în cadrul normativ sunt sancționate acțiuni cu o lungă istorie de acceptare și normalizare în cadrul societății. Darea și luarea de mită, traficul de influență sunt infracțiuni circumscrise unor practici sociale precum darul, reciprocitatea, sprijinul și schimbul informațional în cadrul familiei, rețelelor sociale, comunităților. Rezultatele cercetării sociologice confirmă percepția în rândul funcționarilor administrației centrale conform căreia principalele mecanisme prin care sunt proliferate faptele de corupție în România sunt aspecte ce țin de obișnuința de a oferi ceva pentru rezolvarea rapidă a solicitărilor.

Referitor la valorile și normele personale, persoanele condamnate pentru infracțiuni de corupție pun foarte mare preț pe valori dezirabile din punct de vedere social, respectiv familia, credința, munca, independența socială. De asemenea, orientările aspiraționale ale acestora sunt tot din sfera apartenenței sociale.

În ceea ce privește motivațiile, persoanele condamnate s-au implicat în fapte de corupție pentru beneficiile percepute. Aceste beneficii nu se reduc însă la cele materiale (bani sau alte foloase directe), ele acoperind un spectru larg de avantaje și gratificații, inclusiv sociale și simbolice. Cercetarea a relevat două tipuri de motivații (uneori suprapuse/combinat): primul tip motivațional are la bază beneficii materiale, apărând mai vizibil în cazurile de mică corupție examinate, și în special la infracțiunile de dare de mită. Al doilea tip este cel al motivației social-simbolice, mai vizibil în cazurile de mare corupție și corespunzător altor infracțiuni, cu precădere traficul de influență. Un alt aspect important: definițiile faptelor și motivațiilor pentru faptele de corupție comise sunt de multe ori diferite pentru aceleași persoane în funcție de momentul la care se face referire, în perioada ante-condamnare și în perioada post-condamnare.

Referitor la modul în care persoanele condamnate pentru corupție au perceput oportunitățile și au ajuns să ia deciziile de implicare în faptele incriminate, s-au desprins două tipuri principale:

- Tipul de decizie de implicare colectivă, corespunzător unui mod habitual, din obișnuință sau sub presiunea mediului organizațional, caracterizat de practici bazate pe norme informale, cu precădere în instituții publice nesupuse unui control riguros;
- Tipul de decizie de implicare individuală, corespunzător perceperii unei oportunități majore, și dictată de perspectiva unei acumulări consistente de beneficii economice, sociale, simbolice, sau politice.

Elemente de continuitate între cele două studii criminologice (2015 și 2020) sunt date și de aspectele privitoare la oportunitățile de corupție. Ambele studii arată că desfășurarea faptelor incriminate au avut o legătură strânsă cu mediul organizațional, locul de muncă sau viața profesională. Practic, mediul organizațional, atât în sectorul public cât și în sectorul privat, este cel care poate să încurajeze și să faciliteze faptele de corupție, așa cum poate să și educe și să sancționeze orice deviere de la regulile de integritate.

De asemenea, cercetarea științifică aduce sugestii importante pentru îmbunătățirea activităților de prevenire a faptelor de corupție.

Referitor la principalele motive care ar împiedica implicarea în fapte de corupție, s-au evidențiat următorii factori de prevenire: valorile morale și educația (68%), riscul de compromitere a carierei

profesionale, pierderea locului de muncă (25%) și teama de a fi condamnat penal ori de a intra la închisoare (4%).

Studiul a evidențiat totodată o serie de măsuri care ar putea să ducă la creșterea eficienței prevenirii faptelor de corupție, printre care se numără o legislație mai clară (78% dintre respondenți), încurajarea mediului de afaceri și a societății civile în raportarea faptelor de corupție (65% dintre respondenți), educația civică (76% dintre respondenți), dezvoltarea digitalizării serviciilor publice (63% dintre respondenți) și organizarea sesiunilor de instruire în domeniul integrității la locul de muncă (53% dintre respondenți).

Studiul conține totodată o serie de recomandări pentru amplificarea eficienței măsurilor anticorupție adoptate la nivel statal prin documentele strategice în materie, grupate pe paliere de intervenție: educație, informarea/sensibilizarea publicului, cultura organizațională, respectiv legislație și instituții abilitate.

3.4. Definierea problemei: sectoare prioritare

3.4.1. SISTEMUL PUBLIC DE SĂNĂTATE

Sănătatea a reprezentat unul din sectoarele prioritare în cadrul Strategiei Naționale Anticorupție 2016-2020, cu obiectiv dedicat și măsuri proprii.

Pentru a pune în aplicare măsurile dedicate sectorului sănătății a fost necesar un efort substanțial și o abordare integrată, luând în considerare atât specificul și varietatea activităților, cât și dimensiunea acestora.

În ceea ce privește stadiul implementării SNA în sectorul sănătății, rapoartele de monitorizare ne arată că în timp ce unele măsuri au fost implementate încă din anul 2016, continuând și în prezent, altele au rămas într-un stadiu incipient de implementare. În acest sens, continuă funcționarea mecanismului de feedback al pacienților.

Acesta este implementat din luna decembrie 2016 până în prezent, fiind prelucrate 253.237 de chestionare SMS și 915.626 chestionare web.

În ceea ce privește, transparentizarea utilizării resurselor publice, Ministerul Sănătății (denumit în continuare MS), prin acțiunile întreprinse în ultimii ani, a acordat atenție activităților Parteneriatului pentru o Guvernare Deschisă (denumit în continuare *Open Government Partnership*) și Planului de Acțiune Național aferent acestuia. În prezent, MS are publicate pe platforma unică la nivel național, data.gov.ro, un număr de 67 de seturi de date colectate atât de la nivelul instituției cât și de la nivelul unităților aflate în coordonarea sau subordinea sa. MS a înregistrat evoluții în acest sens, numărul de seturi de date publicate fiind în creștere de la un an la altul.

În ceea ce privește instituirea unui mecanism de trasabilitate a medicamentelor de pe piața românească, MS a creat un mecanism de monitorizare în timp real a stocurilor de medicamente la nivel național. În acest sens au fost introduse obligații de raportare zilnică online pentru unitățile de distribuție angro a medicamentelor, importatorii și fabricanții autorizați, precum și pentru farmaciile cu circuit închis și deschis. Această măsură oferă posibilitatea verificării trasabilității medicamentelor pe tot lanțul de distribuție, de la fabricație până la nivel de farmacie comunitară. Este asigurat accesul public la informațiile cu privire la situația stocurilor pentru fiecare medicament, pe pagina de internet a Ministerului Sănătății (<https://ser.ms.ro/access/user>).

La nivelul MS a fost consolidată structura de control și integritate prin înființarea Serviciului de Integritate în cadrul Direcției Control și Integritate, structură cu 7 posturi, prin reorganizarea Compartimentului de Integritate, structură cu 3 posturi.

Există și măsuri cu privire la care nu au fost înregistrate progrese sau care se află într-un stadiu incipient de implementare, respectiv evaluarea performanței sistemului de achiziții centralizate al MS, precum și dezvoltarea unui nou mecanism de susținere financiară a educației medicale continue, care să elimine sponsorizările industriei farmaceutice și de echipamente medicale către personalul medical.

Având în vedere importanța acestui sector, la nivelul MS și a 4 structuri subordonate acestuia au fost derulate misiuni tematice de evaluare. Concluziile misiunilor tematice de evaluare au arătat necesitatea consolidării aplicării practice a prevederilor legislative referitoare la cele trei teme supuse evaluării: declararea cadourilor, protecția avertizorilor în interes public și a funcțiilor sensibile.

După cum rezultă din cele menționate anterior, concluziile ST SNA arată că implementarea măsurilor aferente sectorului sănătății a făcut progrese inegale.

În ceea ce privește instituirea unui mecanism de trasabilitate a medicamentelor de pe piața românească, Ministerul Sănătății, prin Ordinul ministrului sănătății nr. 1473/2018, a creat Sistemul național de verificare a medicamentelor - sistem de repertorii conectat la Organizația Europeană pentru Verificarea Medicamentelor (denumită în continuare EMVS), în acord cu prevederile art. 31 și 32 din Regulamentul delegat (UE) 2016/161 al Comisiei din 2 octombrie 2015 de completare a Directivei 2001/83/CE a Parlamentului European și al Consiliului pentru stabilirea de norme detaliate pentru elementele de siguranță care apar pe ambalajul medicamentelor de uz uman, implementat și gestionat de către Organizația de Serializare a Medicamentelor din România (în continuare OSMR) - persoană juridică de drept privat fără scop patrimonial, înființată în condițiile Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005, cu modificările și completările ulterioare, responsabilă de crearea și gestionarea repertoriului național, denumit Sistem național de verificare a medicamentelor (denumit în continuare SNVM).

3.4.2. SISTEMUL NAȚIONAL DE EDUCAȚIE

Asemănător sectorului sănătății, SNA 2016-2020 a reprezentat primul ciclu strategic care a inclus educația printre sectoarele prioritare, cu obiectiv dedicat și măsuri proprii. Luând în considerare varietatea activităților, precum și dimensiunea sectorului, pentru implementarea măsurilor, a fost necesar un efort substanțial și o abordare integrată.

În acest context, un efort integrat este reprezentat de încheierea *Protocolului de colaborare privind educația juridică în școli* încheiat între Ministerul Justiției, Ministerul Educației (denumit în continuare ME), Consiliul Superior al Magistraturii și Înalta Curte de Casație și Justiție, în baza căruia voluntarii judecători, procurori, avocați, notari, executori judecătorești, consilieri juridici și mediatori cu studii juridice au fost prezenți în școli pentru prezentarea temelor de educație juridică de interes atât pentru elevi, cât și pentru cadrele didactice și au fost organizate vizite de studiu la sediile instituțiilor părți ale Protocolului, inclusiv sedii ale instanțelor.

În ceea ce privește creșterea gradului de informare cu privire la standardele de integritate, concluziile rapoartelor anuale de monitorizare au arătat un interes crescut în implementarea

măsurilor subsumate acestui scop. În acest sens amintim măsurile referitoare la introducerea unor noțiuni elementare de drept, etică și educație civică în programa școlară, precum și înființarea de programe de pregătire universitară și postuniversitară pe teme de etică și integritate, care au înregistrat progrese în implementare.

Referitor la măsura privind adoptarea unui cod de etică pentru învățământul preuniversitar care să stipuleze interdicții clare, vizând practici de tipul meditațiilor acordate de către profesori elevilor de la propriile clase, aceasta a fost implementată prin adoptarea Codului-cadru de etică al personalului didactic din învățământul preuniversitar, care conține o serie de interdicții și obligații ale cadrelor didactice în relațiile cu beneficiarii direcți ai educației. Inspectoratele școlare județene au procedat la elaborarea propriilor coduri de conduită, iar la nivelul universităților este aplicabil Codul de etică și deontologie profesională universitară.

Măsuri relevante din perspectiva desfășurării în condiții de transparență și integritate a examenelor naționale și de bacalaureat, care au fost implementate, sunt reprezentate de monitorizarea video și audio a concursurilor și examenelor naționale organizate în sistemul educațional, precum și constituirea centrelor de evaluare a lucrărilor de bacalaureat și evaluarea națională de la clasa a opta în județe limitrofe celor în care s-a desfășurat examenul și desemnarea aleatorie a județelor pentru care se realizează evaluarea, ulterior finalizării fiecărei probe. Totodată, măsurile de monitorizare video și audio se aplică și pentru Examenul de definitivare în învățământ și pentru Concursul național de titularizare.

Referitor la măsura privind introducerea unui sistem sancționator disuasiv anti-plagiat, precum și dezvoltarea unui mecanism de avertizare și detectare timpurie a comportamentelor neconforme, Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (în continuare CNATDCU) a întreprins numeroase acțiuni de verificare de-a lungul timpului. În acest sens a fost aprobată o listă a programelor recunoscute de CNATDCU și utilizate la nivelul instituțiilor de învățământ superior organizatoare de studii universitare de doctorat, în vederea stabilirii gradului de similitudine pentru lucrările științifice (softuri anti-plagiat).

În ceea ce privește implementarea măsurii privind publicarea standardizată a informațiilor privind veniturile, cheltuielile, achizițiile publice, sponsorizările, precum și activitatea academică de la nivelul unităților sistemului de învățământ de stat/instituțiilor de învățământ superior, aceasta a înregistrat progrese inegale la nivelul structurilor de învățământ din perspectiva respectării standardului privind publicarea informațiilor de interes public (Anexa nr. 4 la SNA 2016-2020).

Având în vedere importanța acestui sector, la nivelul ME (și a 4 structuri subordonate/aflate sub autoritatea/în coordonarea acestuia) a fost desfășurată o misiune tematică de evaluare, ale cărei concluzii au arătat că implementarea legislației de prevenire a corupției în sistemul educațional este inegală, fiind necesară creșterea implicării ME în calitate de coordonator al unităților din sistemul educațional din România în ceea ce privește implementarea SNA.

Concluziile ST SNA arată că implementarea măsurilor aferente sectorului educației a înregistrat progrese la nivelul tuturor măsurilor subsumate, însă inegale din perspectiva implicării unităților din sistemul educațional din România. Din acest considerent, finalul acestui ciclu strategic conturează existența nevoii de consolidare a capacității de gestionare a implementării măsurilor dedicate educației. În același sens amintim faptul că una dintre recomandările adresate ME, urmare desfășurării misiunii de evaluare tematică, a fost luarea în considerare a posibilității de elaborare a unei Strategii împotriva corupției dedicate sistemului național de educație.

3.4.3. MEDIUL DE AFACERI DIN ROMÂNIA

În mod similar strategiei anticorupție anterioare, SNA 2016-2020 a menținut mediul de afaceri ca fiind un sector expus riscurilor de corupție, obiectivul specific 3.7. incluzând acțiuni având drept scop promovarea unor integrități organizaționale și a conformității în cadrul întreprinderilor publice și companiilor private din România.

La modul general și având în vedere conținutul obiectivului specific menționat anterior, se poate constata că au fost înregistrate evoluții în promovarea integrității în mediul de afaceri, mai ales în cadrul întreprinderilor publice. Cu toate acestea, mediul de afaceri din România nu a adoptat principii și standarde internaționale de integritate organizațională la scară largă, inițiativele din acest domeniu având mai mult caracter singular sau sectorial. În general, se poate constata că integritatea nu reprezintă un principiu de bază avut în vedere de managementul companiilor.

Având în vedere măsura care vizează colaborarea cu OCDE din acest obiectiv, MJ a inițiat mai multe demersuri pentru a promova argumentele de aderare a României la OCDE. MJ s-a implicat activ în mai multe proiecte derulate de OCDE cu alte instituții publice din România. Astfel, numărul formatelor de lucru în cadrul cărora MJ se implică activ s-a extins, fiind derulate activități cu următoarele formate de lucru: SPIO, ACN, ACTT și WGB.

Urmare unor eforturi continue din partea MJ, implementarea proiectului de asistență tehnică privind conformitatea legislației române cu prevederile Convenției anti-mită a OCDE a fost demarată în anul 2020. Această activitate reprezintă o etapă a foii de parcurs ce trebuie să fie implementată de autoritățile române pentru a deveni membru în cadrul WGB. Proiectul este în implementare, fiind transmise documente detaliate privind legislația penală și procesul penal român și practica instanțelor judecătorești în materie. Totodată, MJ a facilitat organizarea unei serii de interviuri între experții evaluatori ai OCDE și sectorul public, practicieni, mediul de afaceri, societatea civilă și mediul academic.

Comparativ cu anul 2016, apreciem că planurile de integritate elaborate de întreprinderile publice surprind mai corect contextul organizațional și au în vedere implementarea mai multor standarde relevante tipului de activități desfășurate. Tot în acest context, MJ a constatat că întreprinderile publice nu se mai limitează în a prelua modul de lucru din sectorul public și au început să preia exemple de bune practici din mediul de afaceri privat. Astfel, s-au putut observa situații în care a avut loc externalizarea unor servicii (de exemplu - mecanismul de soluționare a sesizărilor transmise de avertizorii de integritate) sau obținerea unor certificări internaționale (Standardul Anticorupție ISO 37001).

MJ a fost implicat în mai multe activități care promovează dialogul și cooperarea între sectorul public și mediul de afaceri, după cum urmează:

- *întrunirea platformei de cooperare a mediului de afaceri;*

Platforma de cooperare întrunește reprezentanți ai mediului de afaceri privat, întreprinderi publice și o parte dintre autoritățile care au în subordine companii de stat. Discuțiile au permis transmiterea unor informații relevante între sectorul public și mediul de afaceri privat.

- *derularea demersului comun MJ - AmCham, având drept scop promovarea integrității în cadrul întreprinderilor publice.* Inițiat în anul 2018, acest demers a permis purtarea unor discuții aprofundate pe teme de integritate relevante întreprinderilor publice. Demersul a facilitat transmiterea de bune practici din sectorul privat în cel public. Totodată, MJ a dezvoltat o rețea a întreprinderilor publice interesate constant în ce privește domeniul integrității.

În concluzie, implementarea acestui obiectiv specific a înregistrat progrese, atât datorită eforturilor MJ, dar și existenței unui interes manifestat de mediul de afaceri privat și anumite întreprinderi publice de a promova un mod integru de a derula afaceri. Actuala strategie explorează modul în care pot fi promovate inițiative de integritate în mediul de afaceri, care să fie asumate la o scară cât mai extinsă de sectorul privat.

3.4.4. DOMENIUL ACHIZIȚIILOR PUBLICE

În ceea ce privește domeniul achizițiilor publice, constatăm că majoritatea măsurilor prevăzute de obiectivul specific 3.6. din SNA 2016-2020 au fost implementate de către instituțiile responsabile. Cu toate acestea, domeniul achizițiilor publice rămâne expus riscurilor de corupție din prisma accesului la resurse financiare. Totodată, pandemia COVID-19 a expus vulnerabilitățile din sistem, mai ales din perspectiva achizițiilor de aparatură medicală, medicamente și echipamente de protecție.

Un rol important în promovarea agendei anticorupție în acest domeniu este deținut de Agenția Națională pentru Achizițiile Publice (denumită în continuare ANAP), instituție care s-a implicat activ implementarea măsurilor prevăzute de SNA 2016-2020 în acest domeniu.

Din perspectiva transparenței în achiziții publice, ANAP și Agenția pentru Agenda Digitală a României (în continuare AADR) asigură publicarea de informații privind societățile condamnate definitiv, precum și cu cele care nu au executat în mod corespunzător contractele atribuite în cadrul procedurilor de achiziții publice.

Implicarea sectorului privat în promovarea integrității în achiziții publice s-a realizat în cadrul Proiectului "Pactele de Integritate - Mecanisme de control civil pentru salvagardarea fondurilor europene", finanțat de Comisia Europeană.

Proiectul pilot este implementat de Transparency International Romania și Institutul pentru Politici Publice, care testează Pactele de Integritate în cadrul a două proiecte:

- "Creșterea gradului de acoperire și de incluziune a sistemului de înregistrare a proprietăților în zonele rurale din România", derulat de ANCPI, finanțat prin Programul Operațional Regional;
- Proiectul de realizare a Catalogului Electronic pentru școli, derulat de Ministerul Educației, finanțat prin Programul Operațional Competitivitate.

Din punct de vedere al sprijinului metodologic, prin intermediul proiectului SIPOCA 45, în cadrul căruia ANAP are calitate de beneficiar, a fost dezvoltat *Ghidul online al achizițiilor publice* (www.achizitiipublice.gov.ro), care oferă suport operațional tuturor actorilor implicați în sistemul național al achizițiilor publice. Ghidul oferă informații care acoperă toate procesele unei proceduri de achiziție publică, realizată de către orice autoritate contractantă, pe întreg parcursul de derulare a tuturor activităților, mai precis de la momentul identificării unei nevoi până la analiza gradului de realizare a indicatorilor de performanță asociați achizițiilor și oferirea datelor și informațiilor cu privire la rezultatele obținute și identificarea măsurilor de îmbunătățire a proceselor de achiziții publice.

ANAP a întreprins diverse acțiuni în vederea adoptării unor norme și proceduri necesare eficientizării controlului *ex-ante*, finalizându-se cu o metodologie, șase note interne și patru acte normative.

În ceea ce privește rezultatele privind măsura derulării unor cursuri de formare profesională în materia achizițiilor publice, este de menționat acțiunea dezvoltată de ANAP în parteneriat cu MJ, INM și ANFP. Institutul Național al Magistraturii și Agenția Națională a Funcționarilor Publici au derulat programe de formare profesională în domeniul achizițiilor publice.

ANAP și MJ, în calitate de instituții responsabile, au depus eforturi pentru dezvoltarea unui mecanism de recompensare pentru ofertanții care s-au dovedit a fi integri în derularea afacerilor lor. Având în vedere dificultățile întâmpinate în ceea ce privește implementarea acestei măsuri cu respectarea cadrului unional, a fost consultată și Comisia Europeană DG GROWTH: Piață Internă, Industrie, Antreprenorial și IMM-uri, care nu a putut oferi un sprijin având în vedere caracterul general al măsurii.

O altă măsură care nu a fost implementată în acest ciclu strategic a fost realizarea analizei practicii judiciare în materie de achiziții publice. Această măsură va fi avută în vedere pentru a fi preluată în viitoarea SNA.

MJ a continuat să acorde importanță integrității în domeniul achizițiilor publice, inclusiv din perspectiva temelor de evaluare aferente misiunilor de evaluare tematică aferente SNA 2016-2020, care au vizat, printre altele, mecanismul de prevenire a conflictului de interese în procedura de atribuire a contractelor de achiziție publică (Sistemul PREVENT, gestionat de Agenția Națională de Integritate). Sub aspectul conformării la dispozițiile Legii nr. 184/2016 privind instituirea unui mecanism de prevenire a conflictului de interese în procedura de atribuire a contractelor de achiziție publică, analiza a relevat faptul că personalul autorităților contractante implicat în procedurile de atribuire a contractelor de achiziție publică completează și/sau actualizează și transmit Agenției Naționale de Integritate formularul de integritate în mod corespunzător, respectiv conducătorii autorităților contractante și persoanele desemnate cu completarea și actualizarea formularelor de integritate dispun toate măsurile necesare pentru eliminarea unui prezumtiv conflict de interese, atunci când în procedurile în cauză sunt emise avertismente de integritate.

În concluzie, deși au fost înregistrate evoluții importante în domeniu, achizițiile publice rămân un sector prioritar de intervenție strategică pentru actualul document programatic.

3.4.5. FINANȚAREA PARTIDELOR POLITICE ȘI A CAMPANIILOR ELECTORALE

Un alt sector prioritar al SNA 2016-2020 a vizat finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, sector care a făcut și obiectul de analiză al rundeii a treia de evaluare a Grupului de State împotriva Corupției. GRECO a încheiat procedura de conformitate cu privire la acest sector prin adoptarea în anul 2017 a Addendumului la cel de-al doilea Raport de Conformitate privind România, rămânând parțial implementate doar două recomandări din cele treisprezece formulate de organismul anticorupție.

O parte din recomandările formulate de GRECO au fost preluate și de SNA 2016 - 2020, dintre măsurile formulate în documentul strategic rămânând parțial implementate cele două recomandări menționate și anterior și care vizează creșterea sancțiunilor aplicabile în conformitate cu Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, astfel încât să fie

eficiente, proporționale și cu efect de descurajare, precum și introducerea obligației legale ca toate donațiile ce depășesc un anumit plafon să fie făcute prin sistemul bancar.

Măsura referitoare la organizarea periodică de către AEP a unor sesiuni de formare pentru reprezentanții partidelor politice a fost implementată prin dialogul permanent dintre Autoritate și reprezentanții formațiunilor politice și mandatarii financiari ai acestora.

În perioada de referință, reprezentanții AEP au asistat părțile interesate fie la cererea acestora, fie cu ocazia unor sesiuni de informare sau a unor dezbateri publice.

Astfel, în anii 2016, 2018 și 2019 au fost organizate 14 sesiuni de informare și instruire, care au reunit un număr de 232 de participanți.

În anul 2017, având în vedere contactul permanent dintre personalul AEP cu atribuții în domeniu și mandatarii financiari ai competitorilor electorali, precum și faptul că aceștia, în cele mai multe cazuri, au desemnat aceiași mandatarii financiari ca în anul 2016, nu s-a impus organizarea de noi evenimente și sesiuni de formare, Autoritatea Electorală Permanentă informând și asistând părțile interesate la cerere.

Pentru alegerile din anul 2017 ale reprezentanților României în Parlamentul European și a Președintelui României în anul 2019 au fost elaborate și diseminate competitorilor electorali Ghiduri referitoare la finanțarea campaniilor electorale.

În anul 2020, în contextul pregătirii și desfășurării alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Senat și Camera Deputaților, au fost organizate o conferință de presă și cinci sesiuni de instruire a mandatarilor financiari și a reprezentanților acestora sau ai formațiunilor politice.

Măsura referitoare la asigurarea publicității surselor de finanțare a activității partidelor politice și a campaniilor electorale, precum și a cheltuielilor aferente, a fost realizată prin publicarea pe site-ul Autorității Electorale Permanente a raportărilor înaintate de partidele politice (33 de raportări în anul 2016, 43 în anul 2017 și 31 în anul 2018 pe site-ul www.roaep.ro, 44 în anul 2019 și 68 în anul 2020 pe site-ul www.finantarepartide.ro).

Referitor la măsura privind dezvoltarea și utilizarea programelor informatice pentru eliminarea votului multiplu și a votului exprimat fără drept, aceasta a fost implementată prin cooperarea cu Serviciul de Telecomunicații Speciale (în continuare STS) în vederea dezvoltării Sistemului informatic de monitorizare a prezenței la vot și de prevenire a votului ilegal (în continuare SIMPV), pus în practică pentru prima dată la alegerile din anul 2016, precum și a altor aplicații informatice folosite la procesul electoral. SIMPV a fost ulterior operaționalizat pentru toate tipurile de alegeri și referendumuri.

Măsura privind activitatea și statutul juridic al experților electorali și al operatorilor de calculator, menționăm că prevederile cadrului legislativ în vigoare reglementează condițiile de admitere a persoanelor în Corpul experților electorali sau în evidențele operatorilor de calculator fiind asigurate profesionalismul, imparțialitatea și integritatea experților electorali și a operatorilor de calculator. Autoritatea Electorală Permanentă monitorizează în mod permanent îndeplinirea acestor condiții, precum și situațiile în care oficialii electorali au fost sancționați contravențional sau penal în legătură cu un proces electoral.

În anii 2019 au fost organizate patru sesiuni de instruire a președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate sau pentru votul prin corespondență și a locuitorilor acestora, un seminar de instruire a persoanelor desemnate în cadrul birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate la alegerile pentru Președintele României, precum și o instruire cu 120 de persoane din

cadrul MAE în vederea participării la organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Președintele României.

În anul 2020 au fost organizate 120 de sesiuni de instruire totalizând un număr de 1.602 participanți. Sesiunile au fost organizate de Serviciul de Telecomunicații Speciale, cu sprijinul Autorității Electorale Permanente și al Ministerului Afacerilor Externe. Dintre acestea persoane, 1.259 au fost desemnate, prin decizie a Autorității Electorale Permanente, ca membri-operatori în cadrul birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate.

În perioada 2016-2020, AEP a publicat numeroase materiale și ghiduri informative în ceea ce privește domeniul acesteia de activitate.

Cu scopul implementării măsurii referitoare la publicarea în format deschis a datelor legate de finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, la adresa www.finantarepartide.ro au fost publicate rapoarte detaliate.

Sectorul dedicat creșterii integrității în finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale reprezintă unul dintre sectoarele prioritare în care au fost înregistrare progrese considerabile la nivelul tuturor măsurilor dedicate.

3.4.6. ACTIVITATEA MEMBRILOR PARLAMENTULUI

SNA 2016-2020 a identificat printre sectoarele vulnerabile și activitatea membrilor Parlamentului, reglementând un set de măsuri pentru creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție. Menționăm că, spre deosebire de exercițiul strategic anterior, Parlamentul nu a adoptat o declarație de aderare la valorile fundamentale, principiile, obiectivele și mecanismul de monitorizare al documentului strategic.

Din cele opt măsuri reglementate de SNA pentru acest sector vulnerabil, o parte din ele fiind preluate din rapoartele organismului anticorupție al Consiliului Europei (GRECO), Parlamentul a implementat parțial doar două măsuri, prin adoptarea Hotărârii nr. 77/2017 privind Codul de conduită al deputaților și senatorilor, precum și prin modificarea Regulamentului Camerei Deputaților, care conține în prezent criterii și proceduri pentru înlăturarea imunității parlamentare a membrilor Parlamentului, inclusiv a celor care sunt și membri ai Guvernului.

3.4.7. DOMENIUL PROTECȚIEI MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

Protecția mediului în România reprezintă un domeniu care a evoluat, în special prin prisma aderării României la organizațiile internaționale și în special la Uniunea Europeană. Cultura populară și cultura juridică privind protecția mediului, la rândul lor, s-au dezvoltat în România, tot ca urmare a deschiderii țării spre comunitatea internațională, fiind nevoie însă de mult mai multe eforturi pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor de mediu.

La nivel național, potrivit Strategiei privind dezvoltarea durabilă, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 877/9 noiembrie 2018, care se axează pe cele 17 ODD-uri asumate la nivelul ONU, dezvoltarea durabilă este și o paradigmă de funcționare a unei societăți echitabile. Această abordare implică o societate pașnică în care beneficiile dezvoltării durabile promovează accesul la justiție pentru toți și crearea unor structuri legislative și instituționale eficiente, responsabile și incluzive la

toate nivelurile. Dezvoltarea durabilă poate deveni o abordare funcțională doar dacă societatea va conștientiza și își va însuși această perspectivă ca pe o realitate firească.

Pentru a ilustra amploarea problematicilor de mediu prezentăm câteva exemple:

Defrișările ilegale

Conform datelor din ciclul doi al Inventarului Forestier Național (IFN), anual dispar din pădurile României peste 20 de milioane de metri cubi de lemn.

Situația a fost prezentată în presa internațională (ajungând să fie comparată cu dezastrul din pădurile Amazonului) și, în cele din urmă, a ajuns pe agenda Comisiei Europene, care a transmis, la începutul lunii februarie 2020, o scrisoare premergătoare deschiderii procedurii de *infringement*.

În acest context, COM arată că: În cazul României, autoritățile naționale nu au fost în măsură să verifice efectiv operatorii și să aplice sancțiuni corespunzătoare. Inconsecvențele din legislația națională nu permit autorităților române să verifice cantități mari de lemn recoltat ilegal. În plus, Comisia a constatat că autoritățile române gestionează pădurile, inclusiv prin autorizarea exploatării forestiere, fără a evalua în prealabil impactul asupra habitatelor protejate, după cum se prevede în Directiva Habitate și în Directiva privind evaluarea strategică de mediu. De asemenea, există deficiențe în ceea ce privește accesul publicului la informațiile privind mediul din planurile de gestionare a pădurilor. Prin urmare, Comisia a decis să trimită României o scrisoare de punere în întârziere, acordându-i un termen de o lună pentru a lua măsurile necesare în vederea remedierii deficiențelor identificate de Comisie. În caz contrar, Comisia poate decide să trimită autorităților române un aviz motivat.

După ce a analizat în detaliu argumentele prezentate de România în urma unei scrisori de punere în întârziere trimise în februarie 2020, Comisia a ajuns la concluzia că problemele de la fața locului nu au fost soluționate. Prin urmare, Comisia a emis un aviz motivat, prin care aceasta îndeamnă insistent România să pună în aplicare în mod corespunzător legislația UE, care interzice producerea și introducerea pe piața UE a produselor obținute din bușteni recoltați în mod ilegal.

Poluarea aerului

Anual, în România aprox. 25.000 de persoane își pierd viața din cauze aflate în legătură cu poluarea.

COM a deschis procedura de *infringement* (cauza 2020/2001) împotriva României, solicitându-i acesteia să adopte un program național de control al poluării atmosferice, în conformitate cu Directiva (UE) 2016/2284 privind reducerea emisiilor naționale de anumiți poluanți atmosferici. În acest context, COM a solicitat României să adopte programe naționale de control a poluării atmosferice. Comisia îndeamnă insistent România (și Grecia) să adopte programele naționale de control al poluării atmosferice, în conformitate cu Directiva (UE) 2016 privind reducerea emisiilor naționale de anumiți poluanți atmosferici. Directiva prevede obligația statelor membre de a elabora, a adopta și a pune în aplicare programe naționale de control al poluării atmosferice, în vederea atingerii unor niveluri de calitate a aerului care să nu genereze efecte negative semnificative sau riscuri pentru sănătatea umană și pentru mediu. Directiva stabilește angajamente de reducere a emisiilor pentru emisiile atmosferice antropice ale statelor membre în ceea ce privește diferite substanțe (dioxid de sulf, oxizi de azot, compuși organici volatili nemetanici, amoniac și particule fine. Emisiile generate de acești poluanți, precum și impactul acestora trebuie monitorizate și raportate.

Distrugerea râurilor

În 2015, COM a declanșat procedura de *infringement* (cauza 2015/4036) cu privire la 27 de microhidrocentrale care au fost amplasate în arii protejate și care au distrus ecosistemele de pe mai multe râuri de munte.

Închiderea depozitelor de deșuri neconforme

În anul 2008, România a fost condamnată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene pentru neîndeplinirea obligației legale de a închide și ecologiza 68 de depozite de deșuri.

Multe astfel de realități contrare mediului au devenit în ultimii ani perceptibile, iar mass-media prezintă frecvent cazuri de afectare a condițiilor de mediu. Este necesar ca atât în lumina obligațiilor internaționale, dar mai ales în vederea protejării mediului și a condițiilor de viață din România, generația actuală și autoritățile competente ale statului să demonstreze voință politică și să creeze sinergii pentru a proteja mediul, inclusiv prin stabilirea și aplicarea unor măsuri de prevenire eficiente.

Grupul de lucru pentru chestiuni generale, inclusiv evaluare (denumit în continuare GENVAL) a decis la 14 decembrie 2016 ca cea de a opta rundă de evaluări reciproce să fie dedicată punerii concrete în aplicare și funcționării politicilor europene de prevenire și de combatere a infracțiunilor împotriva mediului. S-a convenit ca evaluarea să se concentreze asupra infracțiunilor considerate de statele membre ca necesitând o atenție deosebită. În acest scop, cea de a opta rundă de evaluări abordează două domenii specifice: traficul ilegal de deșuri și generarea sau manipularea ilegale de materiale periculoase.

România a fost cel de-al 22-lea stat evaluat. Raportul a fost întocmit de echipa de experți cu ajutorul Secretariatului General al Consiliului, pe baza constatărilor rezultate în urma vizitei de evaluare care a avut loc în România în perioada 13-16 noiembrie 2018, și pe baza răspunsurilor detaliate ale României la chestionarul de evaluare, împreună cu răspunsurile detaliate la o serie de întrebări suplimentare.

Raportul elaborat urmare evaluării conține și o serie de recomandări cu privire la aspectele care trebuie îmbunătățite. În acest sens, Strategia este corelată cu o serie de instrumente de evaluare internaționale la care România este parte, inclusiv GENVAL.

În relațiile sociale aferente domeniului protecției mediului înconjurător, corupția joacă un rol major, ea afectează politicile de mediu și modul în care sunt gestionate resursele naturale. Un material informativ publicat de ONU cu ocazia zilei internaționale anticorupție vorbește despre implicarea corupției în problemele de mediu. De la deturnarea de fonduri din programele de mediu și eliberarea ilegală de autorizații pentru exploatarea resurselor naturale, până la complicitatea funcționarilor publici care facilitează macro-criminalitatea de mediu, faptele de corupție apar la fiecare nivel, permițând acțiuni care degradează mediul înconjurător și împiedică accesul oamenilor la resurse vitale.

Manifestarea interesului la nivel internațional cu privire la efectele fenomenului corupției asupra mediului înconjurător nu reprezintă un element de noutate. În acest context, spre exemplu, Banca Mondială analizează problema defrișărilor ilegale la nivel mondial, în cadrul unui studiu publicat în 2012.

Analiza aspectelor sus menționate a condus la alegerea strategică de a suplimenta sectoarele prioritare ale vechiului instrument strategic cu sectorul protecției mediului înconjurător.

Această secțiune reflectă, totodată, cele mai recente recomandări adresate României la nivel internațional.

3.4.8. PROTEJAREA PATRIMONIULUI CULTURAL

Încadrarea în Strategia Națională Anticorupție a unui obiectiv specific cu privire la protejarea patrimoniului cultural va contribui la consolidarea capacității administrative și creșterea performanței în sectorul public cu atribuții în protejarea patrimoniului cultural prin practici integre, la o mai bună informare și participare a instituțiilor publice de cultură, a societății civile și a cetățenilor la luarea deciziilor, la o mai bună protejare a obiectivelor de patrimoniu cultural.

Activitățile de reglementare, avizare, inventariere, inspecție și control privind starea de conservare a obiectivelor de patrimoniu cultural și intervențiile realizate la acestea trebuie gestionate în mod unitar. Obiectivul specific propus, prin acțiunile sale principale contribuie la o astfel de gestiune unitară a problematicii domeniului.

Potrivit Strategiei Naționale de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024 "promovarea identității naționale, inclusiv prin prezervarea și valorificarea patrimoniului cultural și natural, precum și prin încurajarea responsabilă a domeniilor de excelență" este unul dintre obiectivele naționale de securitate. Strategia de Apărare a Țării 2020-2024, ia în considerare, între riscuri, riscul dispariției patrimoniului cultural. Potrivit strategiei, acesta "este generat de starea proastă de conservare a unor bunuri culturale imobile, mobile și imateriale, capacitatea administrativă insuficientă, interese contrare și necunoaștere, precum și de factori naturali cu un comportament greu de prevăzut în contextul schimbărilor climatice. Degradarea continuă și accelerată a patrimoniului cultural poate conduce la pierderea elementelor care definesc atât identitatea națională, cât și multiculturalitatea patrimoniului din România. (s.n)". În acest sens, considerăm oportună acțiunea conjugată a Strategiei Naționale Anticorupție cu cea a Strategiei de Apărare a Țării.

Îndeplinirea acestui obiectiv strategic presupune o guvernanță bazată pe integritate, eficiență, transparență și pe participarea cetățenilor la luarea deciziilor publice. Situația existentă reclamă dezvoltarea unui sistem coerent și articulat de competențe, responsabilități, instrumente și resurse, în vederea creșterii integrității, reducerii vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în sistemul de evaluare culturală și intervenție asupra patrimoniului cultural.

Capacitatea administrativă în domeniul protejării patrimoniului cultural trebuie consolidată (finanțarea și ocuparea posturilor vacante cu specialiști, pregătirea continuă a funcționarilor), regulamentele de organizare și funcționare ale comisiilor de specialitate în domeniul protejării patrimoniului cultural de pe lângă minister sau serviciile publice deconcentrate ale acestuia trebuie completate cu prevederi privind declararea intereselor și motivarea deciziilor, fiind necesară o unificare a procedurilor la nivelul serviciilor publice deconcentrate. Totodată, este resimțită nevoia implementării unui sistem electronic de gestiune a atribuțiilor ministerului, serviciilor publice deconcentrate, instituțiilor din subordine în domeniul protejării patrimoniului cultural și a altor entități responsabile.

De-a lungul timpului au fost identificate mai multe vulnerabilități ale domeniului cultural, conturate și prin rapoartele organelor de control (Curtea de Conturi, Corpul de control al ministrului etc.), care au dus adesea la diverse incidente de integritate. Multe dintre acestea au avut drept cauză lipsa unei educații anticorupție a persoanelor implicate, precum și lipsa unor instrumente adecvate de

prevenție (cod de etică, proceduri etc.) la nivelul comisiilor de specialitate, serviciilor deconcentrate și al instituțiilor publice de cultură.

În urma implementării SNA 2016-2020 la nivelul Ministerului Culturii, au fost identificate mai multe bune practici [ex.: din Pactul de integritate implementat de către Ministerul Culturii și consorțiul de organizații neguvernamentale format din Transparency International România (denumit în continuare TI-Ro) și Institutul pentru Politici Publice (IPP) în cadrul proiectului E-cultura: Biblioteca digitală a României; proiectul CultureHack - privind reutilizarea datelor deschise din sectorul cultural (Hackathon - competiție cu date deschise), derulat de Ministerul Culturii împreună cu Secretariatul General al Guvernului și cu Centrul pentru Inovare Publică], care au dus la creșterea gradului de transparență și prevenire a riscurilor de corupție în domeniul cultural. De asemenea, încadrarea în noua SNA va conduce la posibilitatea continuării și extinderii ariei de aplicabilitate a bunelor practici în domeniul asigurării transparenței cheltuirii fondurilor publice.

Astfel, încadrarea în Strategia Națională Anticorupție a unui obiectiv specific cu privire la domeniul cultural va contribui la identificarea corectă și eficace a cazurilor de incompatibilități și conflicte de interese, precum și a faptelor de corupție, odată cu creșterea gradului de educație anticorupție și informare a publicului cu privire la impactul fenomenului corupției.

IV. CAPACITATEA NAȚIONALĂ DE RĂSPUNS

4.1. Arhitectura instituțională de prevenire și combatere a fenomenului corupției

În România, principalele instituții publice a căror activitate se încadrează în sfera luptei împotriva corupției sunt următoarele: MJ, Ministerul Afacerilor Interne (denumit în continuare MAI), prin Direcția Generală Anticorupție (denumită în continuare DGA) și Poliția Română, Agenția Națională de Integritate (denumită în continuare ANI), Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (denumit în continuare PÎCCJ), Direcția Națională Anticorupție (denumită în continuare DNA) și Departamentul pentru lupta antifraudă (denumit în continuare DLAF) și Corpul de control al prim-ministrului.

Ca organ al puterii executive, **MJ** elaborează politicile publice, strategiile și planurile de acțiune în domeniul justiției, al prevenirii și combaterii corupției și formelor grave de criminalitate, inclusiv prin raportare la obiectivele programului de guvernare. În subordinea Ministerului Justiției, își desfășoară activitatea Agenția Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate (denumită în continuare ANABI), care are drept scop asigurarea unei creșteri a ratei de executare a ordinelor de confiscare dispuse în materie penală, printr-o administrare eficientă a bunurilor sechestrate care sunt repartizate Agenției de procurori și judecători.

Implementarea SNA se realizează sub autoritatea și în coordonarea Ministrului Justiției, cu raportare către Guvern. Totodată, pentru sprijinirea procesului de monitorizare și de implementare a măsurilor prevăzute de strategie, Direcția de Prevenire a Criminalității (denumită în continuare DPC) din cadrul MJ asigură Secretariatul tehnic al SNA.

Agencia Națională de Integritate se ocupă de colectarea, monitorizarea și verificarea declarațiilor de avere și interese, în vederea identificării incompatibilităților, conflictelor de interese și averilor nejustificate. ANI este o instituție autonomă, neaflându-se sub egida vreunei alte autorități

sau instituții publice. Agenția monitorizează dacă instituțiile publice și-au colectat și publicat declarațiile de avere ale funcționarilor din cadrul lor și verifică corectitudinea acestora. ANI aplică sancțiuni doar în cazul nedeplinirii declarațiilor. În cazul în care descoperă nereguli în declarații, agenția sesizează cazul autorităților competente.

Ministerul Public instrumentează cazurile de mică corupție, prin parchetele de pe lângă tribunale, parchetele de pe lângă tribunalele specializate, parchetele militare, precum și prin parchetele de pe lângă curțile de apel.

Direcția Națională Anticorupție este o structură de parchet specializată în combaterea corupției mari și medii. Este creată ca un instrument necesar în descoperirea, investigarea și aducerea în fața instanței a cazurilor de corupție medie și mare. Prin activitatea sa, contribuie la reducerea corupției, în sprijinul unei societăți democratice apropiate de valorile europene. DNA este o entitate independentă în raport cu instanțele judecătorești, cu parchetele de pe lângă acestea, precum și în relațiile cu celelalte autorități publice.

Ministerul Afacerilor Interne elaborează politici publice în materie și are în subordine o structură care abordează în mod specializat diferite segmente ale activității de prevenire și combatere a corupției. **Direcția Generală Anticorupție** exercită atribuții de prevenire și combatere a corupției la nivelul MAI, desfășurând activități de investigare și cercetare a faptelor de corupție săvârșite de personalul MAI. DGA a sprijinit PÎCCJ și DNA în activitatea de instrumentare a unor dosare penale complexe, iar decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 21 din 07 iulie 2020 a clarificat sfera de competență a acestei instituții. Totuși, în perspectivă, este necesară analizarea și, după caz, revizuirea cadrului normativ și de funcționare a DGA, pentru adaptarea capacității operaționale la tendințele și dinamica fenomenului de corupție.

Poliția Română efectuează activități de prevenire și combatere a corupției, conform competențelor legale. Astfel, Poliția Română, prin structurile de investigare a criminalității economice, desfășoară activități de investigare și cercetare a infracțiunilor, inclusiv a celor de corupție. De asemenea, Poliția Română, prin structurile de operațiuni speciale, utilizează investigatori sub acoperire și desfășoară activități pentru punerea în executare a unor mandate de supraveghere tehnică și în cazurile de corupție.

Departamentul pentru lupta antifraudă se organizează ca structură cu personalitate juridică în cadrul aparatului de lucru al Guvernului, acesta îndeplinind următoarele funcții:

- a) funcția de coordonare a luptei antifraudă, în scopul asigurării unei protecții efective și echivalente a intereselor financiare ale Uniunii Europene în România;
- b) funcția de control, în scopul identificării de nereguli, fraude și alte activități ilicite ce aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene în România.

Având în vedere componenta de prevenire și educație a acestui demers strategic, implementarea măsurilor necesită sprijinul punctual și al altor parteneri instituționali, precum: Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății și Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației.

Corpul de control al prim-ministrului și structurile de control din cadrul administrației publice centrale desfășoară activități de control administrativ constând în verificarea respectării dispozițiilor legale referitoare la organizare și funcționare, respectiv la îndeplinirea atribuțiilor generale și specifice aparținând entităților publice controlate, având ca scop depistarea eventualelor abateri.

4.2.Limite de acțiune ce afectează capacitatea națională de prevenire și combatere a corupției

- Lipsa asumării de către palierul politic a agendei naționale anticorupție și a angajamentului de a nu afecta cadrul legislativ și instituțional din domeniul anticorupție;
- Raportarea neunitară a incidentelor de integritate și asumarea unor abordări formaliste privind măsurile de remediere a acestora;
  - Necesitatea consolidării structurilor de prevenire la nivelul instituțiilor publice, precum și a celor de control intern și audit, alături de specializarea analizei de riscuri instituționale, inclusiv prin întărirea rolului de coordonare metodologică a Corpului de control al prim-ministrului în domeniul controlului administrativ desfășurat la nivelul administrației publice;
  - Educația anticorupție reprezintă o prioritate majoră. Există un deficit semnificativ de cunoaștere de către angajați și manageri a standardelor legale de integritate (protecția avertizorului în interes public, consilierea etică, interdicțiile post-angajare - pantouflage, gestionarea funcțiilor sensibile). Totodată, cetățeanul trebuie să își cunoască drepturile, inclusiv prin derularea unor activități de educație pentru promovarea integrității, și să aibă acces la mecanisme clare și eficiente de semnalare a corupției;
  - Intensificarea eforturilor de consolidare a integrității în mediul de afaceri, inclusiv în întreprinderile publice, mai ales prin promovarea unor inițiative sectoriale de consolidare a standardelor de integritate și a mediului de conformitate în mediul de afaceri;
  - Din rapoartele transmise de UAT-uri, se poate remarca o abordare formalistă a prevenirii corupției la nivel local, deși față de ciclul strategic anterior, au apărut într-un număr semnificativ de UAT-uri proceduri interne privind: declararea cadourilor, prevenirea conflictelor de interese și incompatibilităților și instituția avertizorului în interes public. Prevederile privind interdicțiile post-angajare (pantouflage-ul) și informațiile privind publicarea datelor în format deschis sunt puțin cunoscute și aplicate de către personalul din UAT-uri.

V. OBIECTIVE GENERALE ȘI DIRECȚII DE ACȚIUNE

Obiectivele generale și direcțiile de acțiune cuprinse în acest capitol au în vedere și se completează cu prevederile celorlalte strategii naționale și sectoriale relevante.

5.1. OBIECTIV GENERAL NR. 1 - CREȘTEREA GRADULUI DE IMPLEMENTARE A MĂSURILOR DE INTEGRITATE LA NIVEL ORGANIZAȚIONAL

5.1.1. Obiectiv specific nr. 1.1. - Implementarea măsurilor de integritate la nivel național:

1. Adoptarea și distribuirea în cadrul instituției a declarației privind asumarea unei agende de integritate organizațională;

2. Adoptarea și distribuirea în cadrul instituției a planului de integritate, urmare consultării angajaților și a evaluării de risc conform H.G. nr. 599/2018 și asigurarea resurselor necesare implementării acestuia;

3. Evaluarea anuală a modului de implementare a planului și adaptarea acestuia la riscurile și vulnerabilitățile nou apărute;

4. Identificarea, analizarea, evaluarea și monitorizarea riscurilor de corupție, precum și stabilirea și implementarea măsurilor de prevenire și control al acestora, conform H.G. nr. 599/2018;

5. Identificarea, evaluarea și raportarea unitară a incidentelor de integritate, conform H.G. nr. 599/2018, precum și stabilirea unor măsuri de prevenire și/sau control urmare producerii acestora;

6. Transmiterea contribuțiilor solicitate de secretariatul tehnic și participarea la activitățile de coordonare și monitorizare a strategiei;

7. Intensificarea utilizării noului portal al SNA pentru creșterea gradului de informare al publicului despre monitorizare cu a implementării SNA, a noilor tendințe și evoluții în domeniul integrității;

8. Monitorizarea elaborării și implementării planului de integritate în cadrul a trei instituții publice, în sistem pilot;

9. Îmbunătățirea criteriilor de selecție, promovare și/sau recompensare a persoanelor aflate în funcții publice, prin consolidarea garanțiilor de integritate, luând în calcul inclusiv abaterile de la normele etice.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	Autoritățile și instituțiile publice	Trim. I 2022
2.		Sem. I 2022
3.		Anual
4.		Anual
5.		Anual
6.		Permanent
7.		Permanent
8.	MJ	Permanent
9.	MAI, ANFP	2023

5.1.2. Obiectiv specific nr. 1.2. - Îmbunătățirea cooperării internaționale în domeniul integrității

1. Promovarea unui rol activ al României în cadrul inițiativelor regionale și internaționale anticorupție;

2. Îmbunătățirea schimbului de informații și cooperării cu autoritățile și structurile similare din alte state, organismele și agențiile internaționale în vederea promovării integrității;

3. Creșterea gradului de utilizare a instrumentelor prevăzute în documentele adoptate la nivel regional sau internațional care vizează cooperarea internațională în prevenirea și combaterea fenomenului corupției.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	Autoritățile și instituțiile publice cu responsabilități și atribuții în cooperarea internațională privind prevenirea și combaterea fenomenului corupției	Permanent
2.		Permanent
3.		Permanent

5.2. OBIECTIV GENERAL NR. 2 - REDUCEREA IMPACTULUI CORUPȚIEI ASUPRA CETĂȚENILOR

1. Creșterea gradului de educație anticorupție a cetățenilor și oficialilor publici, cu accent pe drepturile acestora în relația cu autoritățile și instituțiile publice și impactul corupției asupra serviciilor publice;

2. Consolidarea profesionalismului în cariera personalului din sectorul public, inclusiv prin aplicarea efectivă a mecanismelor de evaluare a performanțelor, evitarea numirilor temporare în funcțiile publice de conducere, transparentizarea procedurilor de recrutare în sectorul public și asigurarea stabilității funcției publice;

3. Asigurarea unei protecții efective a cetățenilor care sesizează presupuse incidente de integritate săvârșite de furnizorii de servicii publice;

4. Formarea unei culturi civice de confruntare a fenomenului corupției "mici", inclusiv prin utilizarea noilor tehnologii (de exemplu, social media);

5. Digitalizarea serviciilor publice care pot fi automatizate, cu scopul de a reduce riscurile de corupție generate de interacțiunea directă cu oficialii publici;

6. Reglementarea transparentă a procedurilor de obținere cu celeritate (sau în regim de urgență) a serviciilor publice;

7. Evaluarea *ex-post* a politicilor publice din perspectiva performanței și a rentabilității cheltuielilor publice.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	ANFP, ME, INA și administrația publică locală	Permanent
2.	ANFP și autoritățile și instituțiile publice	Permanent
3.	Autoritățile și instituțiile publice	Permanent
4.	Autoritățile și instituțiile publice	2021-2025
5.	AADR, în parteneriat cu autoritățile și instituțiile publice	Permanent
6.	Furnizorii de servicii publice	2022
7.	Autoritățile și instituțiile publice care gestionează documentele de politici publice avute în vedere	Permanent

5.3. OBIECTIV GENERAL NR. 3 - CONSOLIDAREA MANAGEMENTULUI INSTITUȚIONAL ȘI A CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE PENTRU PREVENIREA ȘI COMBATAREA CORUPȚIEI

5.3.1. Obiectiv specific nr. 3.1. - Eficientizarea măsurilor preventive anticorupție prin remedierea lacunelor și a inconsistențelor legislative, precum și prin asigurarea implementării lor efective

1.Revizuirea cadrului normativ privind consilierul de etică în scopul consolidării statutului și mandatului acestuia (raportat la evoluțiile ulterioare: analiza necesității de consolidare a statutului consilierului de etică prin reglementarea ca funcție distinctă, fără cumularea cu atribuțiile de serviciu derulate în mod curent, cu considerarea modificării statutului temporar - fie în sensul permanentizării, fie în sensul majorării perioadei de 3 ani);

2.Asigurarea funcționării unei rețele naționale a consilierilor de etică (evenimente anuale cu caracter formativ și de diseminare a celor mai bune practici);

3.Asigurarea de către instituțiile tutelare a aplicării efective și unitare a legislației de transpunere a Directivei 2019/1937 în toate structurile subordonate acestora, inclusiv în cadrul întreprinderilor publice;

4.Derularea de sesiuni de informare adresate sectorului public și a celui privat privind noul cadru legislativ de transpunere a Directivei 2019/1937;

5.Elaborarea unui ghid privind protecția avertizorilor în interes public care va include bune practici identificate la nivel național și european;

6.Instituirea unui *cadru normativ unitar* de reglementare a interdicțiilor post-angajare din sistemul public în sistemul privat și vice-versa, a unor *proceduri de control* privitor la respectarea acestora și a *sancțiunilor aferente* încălcării interdicțiilor, precum și instituirea unor proceduri de verificare a priori de către angajatorii din sectorul privat a respectării interdicțiilor la angajare.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	ANFP, MDLPA, MJ	2022-2024
2.	ANFP și INA	Permanent
3.	Administrația publică centrală și locală Sectorul privat vizat de Directivă	Permanent
4.	MJ ANI	Anual
5.	MJ ANI	2024
6.	ANFP, ANI, MIPE, ANAP, MF, MJ, CCPM	2024

5.3.2. Obiectiv specific nr. 3.2. - Extinderea culturii transparenței pentru o guvernare deschisă în administrația publică

1. Monitorizarea și evaluarea aplicării de către administrația publică centrală și locală a standardului general de publicare a informațiilor de interes public;

- Anexa nr. 4 va include și următorii indicatori: publicarea anuală a sumei fondurilor europene atrase de fiecare instituție centrală și evidențierea acestui aspect pe pagina de internet a instituției; publicarea pe pagina de internet a autorității contractante a documentelor privind execuția contractului: declarații de calitate și conformitate, procese verbale de recepție, ordine de plată);

2. Modificarea cadrului legislativ în vederea asigurării aplicării uniforme a standardului general de publicare a informațiilor de interes public *ex-officio* la nivelul autorităților publice centrale și locale;

3. Asigurarea cadrului operațional și legal în vederea utilizării platformei E-consultare - catalog centralizat de publicare a proiectelor de acte normative spre consultare publică;

4. Dezvoltarea platformei CONECT (Catalogul Organizațiilor Neguvernamentale pentru Evidență, Consultare și Transparență) pentru a sprijini preluarea adecvată de către autoritățile administrației publice a specializării de la nivelul societății civile;

5. Consolidarea și extinderea platformei Registrului Unic de Transparență a Intereselor (RUTI) la nivelul Parlamentului României și administrației publice locale, precum și prin creșterea gradului de conștientizare a importanței principiilor integrității și transparenței și integrității în procesele decizionale.

6. Actualizarea evidenței unice a persoanelor juridice fără scop patrimonial cu statut de utilitate publică și sprijinirea autorităților inițiatore în vederea realizării monitorizării și evaluării aplicării prevederilor O.G. nr 26/2000 în materia statutului de utilitate publică.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	SGG	Permanent
2.	SGG	2022
3.	SGG	2022-2023
4.	SGG	2022
5.	Parlamentul României SGG	Permanent
6.	SGG	Permanent

5.3.3. Obiectiv specific nr. 3.3. - Îmbunătățirea capacității de gestionare a eșecului de management prin corelarea instrumentelor care au impact asupra identificării timpurii a riscurilor și vulnerabilităților instituționale

1. Auditarea internă, o dată la doi ani, a sistemului de prevenire a corupției la nivelul tuturor autorităților publice;

2. Auditarea externă a sistemelor de integritate organizațională la nivelul administrației publice centrale și, ulterior, la nivelul administrației publice locale;

3. Evaluarea mecanismului de control intern managerial din perspectiva standardului nr. 1 - etica, integritatea, în vederea identificării vulnerabilităților aferente;

4.Întărirea mecanismelor de gestionare a riscurilor de corupție prin dezvoltarea de aplicații informatice dedicate acestora;

5.Elaborarea Strategiei Naționale pentru lupta antifraudă 2021-2027, sub coordonarea Departamentului pentru lupta antifraudă;

6.Organizarea de acțiuni de conștientizare și de formare profesională în vederea eficientizării cooperării cu EPPO în cursul investigațiilor sau al urmăririlor penale desfășurate, în conformitate cu principiul cooperării loiale.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	Structurile de audit intern din cadrul instituțiilor publice	O dată la doi ani
2.	Curtea de Conturi	2023
3.	Curtea de Conturi	2024
4.	AADR în parteneriat cu autoritățile și instituțiile publice centrale și locale	Permanent
5.	DLAF Guvernul României	2022
6.	PÎCCJ, DNA, CSM, DLAF	Anual

5.4. OBIECTIV GENERAL NR. 4 - CONSOLIDAREA INTEGRITĂȚII ÎN DOMENII DE ACTIVITATE PRIORITARE

5.4.1. Obiectiv specific nr. 4.1. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în sistemul public de sănătate

1.Consolidarea mecanismului de priorizare a alocărilor bugetare și evaluare a oportunității deciziilor MS și CNAS privind utilizarea fondurilor publice conform unor metodologii specifice;

2.Transparentizarea utilizării resurselor publice prin publicarea centralizată a datelor privind achizițiile din sănătate (pe site-ul www.ms.ro și alte platforme informatice);

3.Suplimentarea și consolidarea structurilor de control și integritate ale MS și CNAS;

4.Instituirea la nivelul MS și CNAS a unui mecanism comun de monitorizare și control al furnizorilor din sistemul de asigurări sociale de sănătate;

5.Consolidarea mecanismului de trasabilitate a medicamentelor pe piața românească;

6.Introducerea în contractul de management al spitalelor publice a unor indicatori de evaluare prin care actele de corupție, incompatibilitățile, abuzurile și conflictele de interese ale personalului din subordine să fie considerate eșecuri de management;

7.Optimizarea implementării Metodologiei standard de evaluare a riscurilor de corupție în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale, în cadrul sistemului de sănătate publică;

8.Desfășurarea de activități continue de îndrumare metodologică pe teme privind transparența, etica și integritatea, dedicate personalului din instituțiile din sistemul de sănătate publică.

Monitorizarea implementării acestui obiectiv specific va fi realizată de către un Grup de lucru dedicat, care se va reuni trimestrial. Procedura de monitorizare va fi detaliată în cadrul Metodologiei

de monitorizare a implementării strategiei, aprobată prin Ordin al Ministrului Justiției, după consultarea platformelor de cooperare.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	MS și CNAS	2023
2.	MS	Permanent
3.	MS și CNAS	2022
4.	MS și CNAS	2022
5.	MS	2022
6.	MS	2022
7.	MS	2025
8.	MS și CNAS	Permanent

5.4.2. Obiectiv specific nr. 4.2. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în sistemul național de educație

1. Abordarea în cadrul disciplinelor ce vizează dezvoltarea și diversificarea competențelor sociale și civice în cadrul învățământului preuniversitar a tematicilor referitoare la prevenirea victimizării și discriminării, statul de drept, gestionarea agresivității și prevenirea corupției;

2. Aprobarea unui ghid pentru elaborarea codului de etică, adaptat nevoilor specifice, la nivelul unităților de învățământ preuniversitar;

3. Consolidarea publicării standardizate a informațiilor privind veniturile, cheltuielile, achizițiile publice, sponsorizările, precum și activitatea academică de la nivelul unităților sistemului de învățământ de stat/instituțiilor de învățământ (publicare centralizată/agregată);

4. Extinderea protocolului privind educația juridică în școli inclusiv pentru mediul universitar;

5. Consolidarea mecanismelor de autorizare/acreditare/certificare a furnizorilor de cursuri anticorupție din perspectiva calității serviciilor, inclusiv prin instituirea unui mecanism de evaluare continuă a calității serviciilor și dezvoltarea unui mecanism de selecție aleatorie a evaluatorilor ANC prezenți la examenele de certificare în urma derulării cursurilor cu respectarea obligațiilor de evitare a conflictelor de interese și pantouflage-ul între aceștia și furnizorii de formare;

6. Reglementarea la nivelul legislației primare a situațiilor care pot genera conflicte de interese sau incompatibilități în rândul personalului didactic, precum practicile de tipul meditațiilor acordate de către personalul didactic elevilor de la propriile clase, participarea la after-school-urile deținute de către personalul didactic a elevilor de la propriile clase, elaborarea subiectelor de examinare de către personalul didactic pentru elevii de la propriile clase;

7. Creșterea obiectivității prin identificarea de soluții IT în vederea desemnării componenței formatelor de evaluare din cadrul sistemului de învățământ (precum ARACIS, ARACIP, CNPEE);

8.Asigurarea corectitudinii evaluărilor cadrelor didactice în conformitate cu obiectivele programelor de studii și cu normele de integritate prin stabilirea unei proceduri standard de selecție aleatorie a membrilor comisiilor de evaluare a acestora;

9.Organizarea de cursuri de etică și integritate, cu accent pe cele destinate cadrelor didactice din învățământul superior care predau cursuri de etică și integritate, și punerea accentului pe aspecte de etică în cursurile de metodologie a cercetării în cadrul învățământului universitar;

10.Utilizarea de softuri anti-plagiat atât pentru evaluările majore (lucrări de licență, disertație, teze de doctorat etc.) din învățământul superior, cât și pentru evaluările curente din cadrul programelor de studii (de exemplu, eseuri);

11.Uniformizarea aplicării standardelor de integritate prin exercitarea de către Ministerul Educației a unui rol activ de sprijin/îndrumare metodologică a tuturor responsabililor de implementarea SNA din unitățile subordonate sau aflate în coordonarea sa, inclusiv prin elaborarea de proceduri model;

12.Transparentizarea și standardizarea proceselor de luare a deciziilor în domeniul asigurării calității, concomitent cu clarificarea rolurilor instituțiilor publice cu responsabilități în domeniu (de exemplu, MEN - ARACIS), astfel încât deciziile din domeniu să fie predictibile și ușor de urmărit de către beneficiarii lor și de către societate per ansamblu. De exemplu, transparentizarea modului de stabilire a numărului maxim recomandat de studenți școlarizați;

13.Evaluarea impactului și, după caz, revizuirea periodică a instrumentelor de monitorizare, evaluare și sancționare a abaterilor de la etica și integritatea academică.

Monitorizarea implementării acestui obiectiv specific va fi realizată de către un Grup de lucru dedicat, care se va reuni trimestrial. Procedura de monitorizare va fi detaliată în cadrul Metodologiei de monitorizare a implementării strategiei, aprobată prin Ordin al Ministrului Justiției, după consultarea platformelor de cooperare.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	ME, inspectorate școlare și CCD, unități de învățământ preuniversitar	Permanent
2.	ME, inspectorate școlare și unitățile de învățământ preuniversitar	2022
3.	ME, inspectorate școlare, universități, unități de învățământ preuniversitar	Permanent
4.	MEN, CSM, MJ, MP, ÎCCJ	2023
5.	ME	2023-2024
6.	ME	2022-2023
7.	ME	2022-2023
8.	ME	2022
9.	ME, unități de învățământ universitar	Permanent
10.	ME, unități de învățământ universitar	Permanent
11.	ME	Permanent
12.	ME	2022-2023
13.	MEN	Anual

5.4.3. Obiectiv specific nr. 4.3. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în administrația publică locală

1.Crearea unui cadru unitar de reglementare cu privire la procedurile administrative disponibile la nivelul UAT-urilor, reducând astfel gradul de vulnerabilitate;

2.Digitalizarea procesului de obținere a autorizațiilor (în ceea ce privește cele cinci proceduri administrative descrise în cadrul Studiului privind analiza procedurilor administrative care sunt cele mai vulnerabile la corupție) și minimalizarea interacțiunii dintre funcționarul public și cetățean;

3.Actualizarea anuală a scorului index al integrității în cadrul administrației publice locale;

4.Realizarea unor proiecte/activități în comun cu participarea autorităților publice locale și a reprezentanților societății civile, având ca obiectiv prevenirea corupției, promovarea eticii și integrității;

5.Stabilirea unor condiții de eligibilitate din perspectiva cadrului de integritate aplicabil pentru APL în vederea accesării fondurilor publice;

6.Transparentizarea procedurilor de alocare de fonduri prin programele naționale de investiții și eficientizarea mecanismelor de colectare și publicare de date referitoare la implementarea proiectelor finanțate prin program.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	MDLPA în cooperare cu asociațiile reprezentative ale UAT-urilor, UAT-urile	2024
2.		2023-2024
3.		Anual
4.		Anual
5.		2023
6.		2023

5.4.4. Obiectiv specific nr. 4.4. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în domeniul achizițiilor publice

1.Analizarea practicii judiciare în materie de achiziții publice, analiză utilă pentru unificarea practicii, inclusiv prin promovarea recursurilor în interesul legii (măsură preluată din SNA 2012-2015);

2.Elaborarea unei hărți naționale de risc, care să aibă drept scop identificarea funcțiilor implicate în achiziții publice care sunt vulnerabile la corupție, a domeniilor în care achizițiile publice sunt mai expuse corupției și a etapelor procedurilor de achiziții publice în care apar indicii de corupție;

3. Atragerea și menținerea în sistem a personalului specializat în achiziții publice, inclusiv prin consolidarea statutului acestora, profesionalizarea personalului și asigurarea unui regim de protecție adecvat împotriva tentativelor de intimidare sau corupere;

4. Elaborarea unor ghiduri pentru achiziții publice directe și modele de proceduri pentru procedurile instituționale exceptate de la Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice, cu modificările și completările ulterioare;

5. Continuarea reformei controlului ex-ante prin creșterea capacității personalului implicat în această activitate de a identifica acele elemente care pot afecta intensitatea și calitatea competiției în cadrul procedurilor de atribuire verificate;

6. Încurajarea utilizării unor abordări inovative pentru implicarea societății civile în monitorizarea integrității achizițiilor publice;

7. Adăugarea în documentația de achiziții a unor chestionare privind programele de integritate ale ofertanților.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	MJ în cooperare cu PÎCCJ	2023
2.	MJ, PÎCCJ și DNA în colaborare cu ANAP	2024
3.	ANAP, MDLPA și ANFP	2023
4.	ANAP	2024
5.	ANAP	Anual
6.	ANAP în parteneriat autoritățile și instituțiile publice și cu societatea civilă	Anual
7.	ANAP în colaborare cu MJ	2024

5.4.5. Obiectiv specific nr. 4.5. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în mediul de afaceri

1. Continuarea demersurilor României de a deveni membru cu drepturi depline al OCDE și al grupurilor de lucru relevante ale organizației, și, în special, în Grupul de lucru Anti-mită.

Aceasta presupune, de asemenea, aderarea la *Convenția OCDE privind combaterea mituirii funcționarilor publici străini în tranzacțiile comerciale internaționale, adoptată la Paris, la 21 noiembrie 1997, intrată în vigoare la data de 15 februarie 1999* și punerea în aplicare a acesteia;

2. Reglementarea introducerii funcției de conformitate în cadrul întreprinderilor publice și crearea unui standard ocupațional adecvat pentru ofițerii de conformitate;

3. Dezvoltarea unui sistem național de monitorizare a conformității din perspectiva integrității, la nivelul întreprinderilor publice;

4. Consolidarea utilizării planurilor de integritate ca instrumente manageriale pentru promovarea integrității organizaționale în cadrul întreprinderilor publice;

5. Realizarea schimbului de bune practici în implementarea programelor de integritate între mediul privat și sectorul public;

6. Publicarea în format deschis a indicatorilor economici și de performanță (inclusiv a bugetelor și subvențiilor primite de la autorități publice) pentru întreprinderile la care statul este acționar, atât prin structuri ale administrației publice centrale, cât și locale;

7. Elaborarea unui studiu privind incidentele de integritate și a măsurilor de remediere luate în mediul de afaceri din România;

8. Aplicarea standardelor aferente *open contracting data*;

9. Încurajarea operatorilor privați să introducă în contracte clauze anticorupție, care să permită părții care nu se află în culpă să denunțe unilateral contractul în cazul în care cealaltă parte este condamnată definitiv pentru corupție și să utilizeze chestionare de due diligence pentru evaluarea programelor de integritate ale partenerilor de afaceri, pe întreg lanțul de aprovizionare și distribuție.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	MJ în cooperare cu SGG, DNA și MAE	Permanent, cu evaluare anuală
2.	MF	2022
3.	MF	2023
4.	Întreprinderile publice	Permanent
5.	MJ și reprezentanții platformei de cooperare a mediului de afaceri	Anual
6.	Instituții publice la nivel central și local care au în autoritate întreprinderi la care statul este acționar	Semestrial, începând cu anul 2022
7.	MJ și reprezentanții platformei de cooperare a mediului de afaceri	2024
8.	Autoritățile și instituțiile publice	2022
9.	MJ în cooperare cu reprezentanții platformei de cooperare a mediului de afaceri	2024

5.4.6. Obiectiv specific nr. 4.6. - Creșterea transparenței publicității politice și a integrității finanțării partidelor politice, precum și a integrității alegerilor și referendumurilor

1. Includerea unei definiții a publicității politice în Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

2. Creșterea transparenței informațiilor privind publicitatea politică online, precum și persoanele implicate în finanțarea, pregătirea, amplasarea și distribuția de publicitate politică, concomitent cu marcarea ca atare a publicității politice;

3. Raportarea și centralizarea electronică a informațiilor privind finanțarea activității curente a partidelor politice, finanțarea campaniilor electorale și a campaniilor pentru referendum;

4. Asigurarea publicității în formate accesibile a surselor de finanțare a activității partidelor politice, a campaniilor electorale și a campaniilor pentru referendum, precum și a cheltuielilor aferente;

5. Modificarea criteriilor de acordare a subvențiilor de la bugetul de stat pentru activitatea partidelor politice, în vederea extinderii ariei de acordare a acestora și în cazul partidelor politice care, deși nu au obținut mandate în Parlament sau în consiliile județene, beneficiază de un grad de reprezentativitate semnificativ;

6. Formarea continuă a persoanelor care pot deveni membri ai birourilor electorale și ai oficiilor electorale, a experților electorali, precum și a operatorilor de calculator, cu privire la aspectele de

integritate specifice proceselor electorale și la diminuarea riscurilor de corupție, precum și instituirea unui mecanism de evaluare a performanțelor acestora;

7.Reglementarea și punerea la dispoziția birourilor electorale și a oficiilor electorale a unui instrument informatic de verificare a decăderilor și interdicțiilor privind dreptul de a fi ales și dreptul de a ocupa o funcție publică eligibilă;

8.Adoptarea măsurilor necesare pentru operaționalizarea Rețelei electorale naționale reglementate de Legea nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	AEP, Parlamentul României	Sem. II 2022
2.	AEP	Permanent, începând cu anul 2023
3.	AEP	Anual. La sfârșitul fiecărei campanii electorale și campanii pentru referendum
4.	AEP	Anual. La sfârșitul fiecărei campanii electorale și campanii pentru referendum
5.	AEP, Parlamentul Românie	Sem. II 2022
6.	AEP	Permanent, începând cu anul 2023
7.	AEP, Parlamentul României	Sem. II 2023
8.	AEP, Guvernul României	Sem. II 2022

5.4.7. Obiectiv specific nr. 4.7. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în activitatea membrilor Parlamentului

1.Îmbunătățirea transparenței procesului legislativ:

(i)prin dezvoltarea în continuare a regulilor privind dezbaterele, consultările și audierile publice, incluzând criterii pentru un număr limitat de circumstanțe în care să fie ținute ședințe secrete și asigurarea implementării acestora în practică;

(ii)prin evaluarea practicii existente și revizuirea în consecință a regulilor pentru a asigura publicitatea în timp util a proiectelor legislative, amendamentelor la aceste proiecte, precum și a agendelor și rezultatelor ședințelor comisiilor, și pentru a asigura termene adecvate pentru depunerea amendamentelor și

(iii)prin luarea măsurilor corespunzătoare pentru ca procedura de urgență să fie aplicată cu titlu de excepție într-un număr limitat de circumstanțe;

2.Asigurarea existenței unui mecanism de respectare a Codului de conduită atunci când este necesar;

3.Stabilirea unui set robust de reguli cu privire la cadouri, ospitalitate, favoruri și alte beneficii pentru parlamentari și asigurarea că un astfel de sistem este înțeles și aplicat în mod corespunzător;

4.Introducerea de reguli privind modul în care membrii Parlamentului să interacționeze cu persoane care desfășoară activități de lobby și alți terți care încearcă să influențeze procesul legislativ;

5.Analizarea și îmbunătățirea sistemului de imunități al senatorilor în exercițiu, inclusiv al acelora care sunt și actuali sau foști membri ai Guvernului, inclusiv prin reglementarea unor criterii clare și obiective privind deciziile de ridicare a imunității;

6.Autoritatea parlamentară să înființeze pentru membrii săi (i) un sistem de consiliere prin care parlamentarii să poată solicita sfaturi în materie de integritate și (ii) să ofere formare specializată și regulată cu privire la implicațiile normelor existente și a celor care vor fi adoptate în materia prezervării integrității parlamentarilor, inclusiv viitorul Cod de conduită;

7.Asigurarea unei cooperări interinstituționale corespunzătoare cu privire la raportarea gradului de implementare a recomandărilor formulate de organismele internaționale în materia luptei împotriva corupției.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	Parlamentul României	Trim. II 2022
2.		Trim. I 2022
3.		Trim. I 2022
4.		Trim. I 2022
5.	Senatul României	Trim. I 2022
6.	Parlamentul României	Trim. I 2022
7.		Permanent

5.4.8. Obiectiv specific nr. 4.8. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în domeniul protecției mediului înconjurător

1.Instruirea personalului din cadrul autorităților publice centrale și locale și a reprezentanților sectorului privat cu privire la aspectele de integritate specifice domeniului mediului înconjurător (inclusiv gestionarea conflictelor de interese în procesul de aplicare a legislației de mediu și de utilizare a resurselor naturale) și diminuarea riscurilor de corupție;

2.Identificarea activităților care sunt cele mai vulnerabile la corupție;

3.Colaborarea cu PÎCCJ, CSM, INM, ME și MAI în vederea dezvoltării unei curricule pt formarea profesională a practicienilor implicați în prevenirea și combaterea criminalității de mediu, care să includă aspecte privind prevenirea și combaterea faptelor de corupție asociate (Recomandare 8. GENVAL - ar trebui să ofere mai multe oportunități de formare pentru practicienii implicați în depistarea și/sau combaterea infracțiunilor împotriva mediului (de exemplu poliția, autoritățile vamale, procurori și judecători);

4.Dezvoltarea/consolidarea parteneriatelor cu organizațiile non-guvernamentale/sectorul privat ce activează în domeniul protecției mediului (GENVAL 10.1.2. 2. statele membre sunt încurajate să elaboreze instrumente eficiente de cooperare cu ONG-urile pentru îmbunătățirea soluționării plângerilor din domeniul mediului, precum cele stabilite între autoritățile române și Greenpeace;

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	MM și instituțiile subordonate, sub autoritate, în coordonarea acestuia	Anual
2.	MM și instituțiile subordonate, sub autoritate, în coordonarea acestuia	2023
3.	MM și instituțiile subordonate, sub autoritate, în coordonarea acestuia PÎCCJ CSM INM ME MAI	2022-2023
4.	MM și instituțiile subordonate, sub autoritate, în coordonarea acestuia PÎCCJ	Permanent

5.4.9. Obiectiv specific nr. 4.9. - Creșterea integrității, reducerea vulnerabilităților și a riscurilor de corupție în domeniul protejării patrimoniului cultural

1. Adoptarea unui cadru transparent, bazat pe criterii obiective pentru numirea, organizarea și funcționarea comisiilor de specialitate;

2. Identificarea situațiilor care pot genera conflicte de interese pe parcursul emiterii certificatelor, acordurilor, avizelor, autorizațiilor;

3. Adoptarea unui cod de etică pentru membrii comisiilor de specialitate, precum și reglementarea obligației membrilor comisiilor de specialitate de a depune declarații de interese;

4. Transparentizarea, simplificarea și informatizarea procesului de emiterie a certificatelor, acordurilor, avizelor, autorizațiilor și ordinelor de ministru referitoare la obiective de patrimoniu cultural;

5. Întărirea mecanismului de inspecție și control cu privire la emiteria certificatelor, acordurilor, avizelor, autorizațiilor și ordinelor de ministru referitoare la obiective de patrimoniu cultural;

6. Elaborarea și implementarea de proceduri operaționale având conținut cadru unitar la nivelul serviciilor deconcentrate ale ministerului.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	Ministerul Culturii	2022
2.		Semestrial
3.		2022
4.		2023
5.		2022
6.		2023

5.5. OBIECTIV GENERAL NR. 5 - CONSOLIDAREA PERFORMANȚEI DE COMBATERE A CORUPȚIEI PRIN MIJLOACE PENALE ȘI ADMINISTRATIVE

5.5.1. Obiectiv specific nr. 5.1. - Continuarea progreselor înregistrate în investigarea cu imparțialitate și în soluționarea de către instanțe a faptelor de mare corupție și la nivel local

1.Efectuarea de investigații profesionale și imparțiale în cazurile de competența DNA;

2.Alocarea unui sediu nou al DNA și asigurarea resurselor financiare necesare amenajării noului sediu, care să fie adecvat inclusiv din perspectiva structurii de sprijin EPPO și pentru Serviciul Tehnic, care urmează a fi dezvoltat;

3.Dezvoltarea în continuare a Serviciului Tehnic aferent DNA, inclusiv la nivel teritorial (3 centre zonale, cu personal din cei 90 de ofițeri de poliție prevăzuți), pentru a putea îndeplini sarcinile rezultate din aplicarea metodelor speciale de supraveghere tehnică prevăzute de Codul de procedură penală, inclusiv ca o consecință a Deciziei CCR nr. 51/2016;

4.Asigurarea resurselor financiare și umane necesare desfășurării activităților de suport al investigațiilor în cauze de corupție la nivel înalt prin alocarea și bugetarea unui număr suplimentar de 90 de posturi de ofițeri de poliție judiciară în cadrul DNA;

5.Crearea unui Compartiment de analiză a datelor de interes operativ rezultate din dosarele instrumentate de DNA;

6.Analiza anuală a datelor rezultate din rechizitoriile întocmite de procurorii DNA și, respectiv, din hotărârile judecătorești definitive pentru identificarea tipologiilor infracționale;

7.Intensificarea eforturilor de unificare a practicii judiciare în materie de corupție, inclusiv prin promovarea căilor ordinare de atac și a recursurilor în interesul legii;

8.Monitorizarea dosarelor penale mai vechi de 1 an de la data sesizării de către conducătorii parchetelor și stabilirea măsurilor necesare soluționării acestora;

9.Asigurarea sprijinului financiar și de infrastructură pentru Structura de sprijin a procurorilor europeni delegați în România (inclusiv a celor trei birouri teritoriale);

10.Utilizarea efectivă a mecanismelor legale și instituționale de recuperare a creanțelor provenite din infracțiuni;

11.Creșterea capacității Poliției Române și Direcției Generale Anticorupție pentru documentarea, investigarea și cercetarea penală a faptelor de corupție conform competențelor, prin specializarea personalului și asigurarea resurselor materiale și financiare necesare;

12.Dezvoltarea capacității operaționale a structurilor Poliției Române și Direcției Generale Anticorupție care desfășoară activități privind protecția martorilor, constatarea infracțiunilor flagrante, folosirea investigatorilor sub acoperire, colaboratorilor ori informatorilor, respectiv care utilizează metode speciale de supraveghere sau cercetare prevăzute de lege, în cazul infracțiunilor de corupție;

13.Dotarea tehnică și asigurarea resurselor financiare și umane necesare cadrului operațional privind prevenirea și combaterea corupției.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
---------------	--------------------------------	---------------

1.	DNA	Anual
2.	Guvernul României și DNA	2022
3.	DNA	2023
4.	Guvernul României și DNA	2023
5.	DNA	2022
6.	DNA	Anual
7.	PÎCCJ DNA	Anual
8.	Conducătorii parchetelor	Permanent
9.	Guvernul României și DNA	2022
10.	ANABI	Permanent
11.	MAI	Permanent
12.	MAI	Permanent
13.	MAI, Ministerul Public	2025

5.5.2. Obiectiv specific nr. 5.2. - Asigurarea integrității în exercitarea funcțiilor și demnităților publice

1.Evaluarea și actualizarea legislației privind cadrul de integritate, pentru a răspunde recomandărilor mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV) și mecanismului privind statul de drept (Rule of Law);

2.Consolidarea ANI prin alocarea resurselor financiare și umane necesare în vederea îndeplinirii atribuțiilor din Legea pentru transpunerea directivei privind protecția avertizorilor în interes public;

3.Digitalizarea sistemului de declarare a averilor și intereselor, în vederea automatizării procesului de completare, depunere și procesare;

4.Organizarea de sesiuni de instruire destinate persoanelor care se află sub incidența Legii nr. 176/2010;

5.Elaborarea unui pachet de tip "induction" adresat demnitarilor și cabinetelor acestora, care să faciliteze integrarea în cadrul administrației publice și Parlamentului României, inclusiv din perspectiva normelor de integritate aplicabile;

6.Proiectarea unei platforme digitale de conștientizare și prevenire prin care părțile interesate relevante vor putea clarifica, singure, anumite obligații care vizează cadrul de integritate, pe care acestea trebuie să le respecte.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	ANI	2024
2.		2022
3.		2021-2022
4.		Semestrial
5.	ANI și Parlamentul României	2022

6.	ANI	2024
----	-----	------

5.5.3. Obiectiv specific nr. 5.3. - Prevenirea și combaterea corupției, ca facilitator al activității grupurilor de criminalitate organizată

1. Analiza practicii judiciare în materie de corupție asociată criminalității organizate în vederea identificării tipologiilor relevante;

2. Eficientizarea regimului de protecție a personalului implicat în activități de prevenire și combatere a corupției, cu accent pe oficialii care desfășoară activități în legătură cu grupurile de criminalitate organizată;

3. Consolidarea capacității organelor de urmărire penală de a identifica situațiile în care grupurile de criminalitate organizată beneficiază de sprijin din partea unor oficiali;

4. Dezvoltarea unui mecanism care să declanșeze alerte în situația în care sistemele informatice ale agențiilor de aplicare a legii sunt interogate în vederea obținerii ilegale de informații operative;

5. Analiza și, după caz, revizuirea cadrului legislativ de funcționare a DGA în vederea alinierii la exigențele de politică penală generală și pentru adaptarea capacității operaționale la tendința și dinamica fenomenului de corupție.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	DIICOT, DNA, PÎCCJ și MJ	2022-2023
2.	Autoritățile și instituțiile publice care au competențe în lupta împotriva criminalității organizate	Permanent
3.	Ministerul Public și MAI	Permanent
4.	MAI și alte agenții de aplicare a legii	2025
5.	MAI și PÎCCJ	2023

5.5.4. Obiectivul specific 5.4. - Întărirea rolului de coordonare metodologică a Corpului de control al prim-ministrului în domeniul controlului administrativ desfășurat la nivelul administrației publice centrale:

1. Reglementarea funcției de coordonare metodologică a structurilor cu atribuții de control din cadrul ministerelor și autorităților din administrația publică centrală, cu respectarea independenței operaționale a acestora, în vederea creării unui standard de calitate în control, aplicabil la nivelul întregului aparat guvernamental;

2. Consolidarea capacității structurilor de control administrativ din administrația publică centrală de a identifica riscurile și vulnerabilitățile instituționale, implicit pe cele ce vizează aspecte de integritate;

3. Organizarea unor sesiuni de pregătire și perfecționare a personalului cu atribuții de control;

4. Dezvoltarea unui mecanism de cooperare între structurile de control administrativ în vederea desfășurării unor acțiuni de control pluridisciplinare.

Măsura	Instituții responsabile	Termen
1.	SGG	Sem. II 2022

2.	Autoritățile și instituțiile publice	Permanent
3.	CCPM	Anual
4.	CCPM	2023

VI. IMPLICAȚII PENTRU BUGET

Implementarea strategiei se va realiza în limitele strategiilor fiscal-bugetare pentru perioada 2021-2024. Finanțarea se va asigura din bugetele instituțiilor implicate, în limita sumelor aprobate anual pentru această destinație. Pentru cazurile în care aceste resurse nu sunt încă acoperite, este important ca fiecare instituție publică, autoritate publică și întreprindere publică să își revizuiască prioritățile bugetare pentru a asigura reflectarea în bugetele pentru anii 2021-2025 a resurselor minimale.

În vederea îndeplinirii obiectivelor prezentei strategii vor fi avute în vedere și surse de finanțare alternative celor de la bugetul de stat, precum fondurile structurale aferente perioadei 2021-2027 sau finanțarea externă oferită de alte organizații/state (spre exemplu, Banca Mondială, Mecanismul financiar norvegian, asistență bilaterală din partea altor state).

Aplicarea hotărârii de Guvern se va realiza în limitele strategiei fiscal-bugetare în vigoare, precum și în limita fondurilor aprobate anual cu această destinație prin legile bugetare anuale instituțiilor implicate în implementarea Strategiei.

VII. IMPLICAȚII JURIDICE

Consolidarea intervenției împotriva corupției va implica și analiza și, după caz, îmbunătățirea legislației incidente, după cum se menționează, sau ar putea rezulta indirect în cuprinsul obiectivelor generale și direcțiilor de acțiune aferente.

Punerea în aplicare a măsurilor preconizate în prezenta strategie va putea implica și adoptarea de acte administrative cu caracter normativ ale instituțiilor implicate.

VIII. MONITORIZARE ȘI EVALUARE

8.1. Organisme responsabile cu coordonarea și monitorizarea implementării strategiei

Implementarea SNA 2021 - 2025 se va realiza sub autoritatea și în coordonarea ministrului justiției, cu raportare către Guvern. MJ va comunica, anual, Parlamentului României, o sinteză a stadiului implementării SNA. În sprijinul procesului de monitorizare se vor menține platformele de cooperare dezvoltate în cadrul strategiilor anterior, respectiv:

- a) platforma autorităților independente și a instituțiilor anticorupție;
- b) platforma administrației publice centrale;
- c) platforma administrației publice locale - coordonată în parteneriat cu MDLPA (care se va ocupa de convocarea acesteia);
- d) platforma mediului de afaceri;
- e) platforma societății civile.

Platformele vor fi convocate semestrial sau ori de câte ori este nevoie. În cadrul platformelor de cooperare, entitățile participante vor prezenta, sintetic, progresele și dificultățile înregistrate în implementarea măsurilor prevăzute de SNA 2021-2025 care sunt în sarcina acestora.

Pentru sprijinirea procesului de monitorizare și de implementare a măsurilor prevăzute de strategie, MJ va asigura secretariatul tehnic al SNA.

8.2. Metodologia de monitorizare a SNA

Obiectivele procesului de monitorizare sunt:

- identificarea progreselor înregistrate în implementarea SNA;
- identificarea și corectarea problemelor practice apărute în aplicarea politicilor și normelor anticorupție;
- creșterea gradului de cunoaștere, înțelegere și implementare a măsurilor de prevenire a corupției, în sectorul public și privat.

Secretariatul tehnic, cu sprijinul instituțiilor reprezentate la nivelul platformelor, va derula activități de monitorizare și suport instituțional pentru implementarea strategiei care vor include:

- realizarea rapoartelor anuale de monitorizare;
- sprijinirea implementării SNA de către autoritățile și instituțiile publice;
- realizarea noului portal SNA;
- centralizarea și actualizarea periodică a stadiului implementării inventarului măsurilor de transparență instituțională și de prevenire a corupției (anexa nr. 3 la H.G.), în baza rapoartelor de autoevaluare;
- documentarea și diseminarea de bune practici anticorupție identificate;
- organizarea misiunilor de evaluare tematică și a misiunilor de evaluare tematică ad-hoc;
- realizarea de cercetări și studii;
- realizarea unor stagii de schimb de experiență și bune practici cu instituțiile publice relevante din perspectiva implementării SNA.

În situația apariției unor circumstanțe excepționale care relevă posibila aplicare deficitară a cadrului normativ din materia integrității sau care au fost cauzate de un incident de integritate, ST SNA va putea iniția demersurile de organizare a unor misiuni de evaluare tematică ad-hoc. Scopul acestor misiuni ad-hoc este evaluarea modului de implementare de către instituție a măsurilor de transparență instituțională și de prevenire a corupției, din perspectiva contextului excepțional care a reclamat această măsură.

Stadiul implementării strategiei va fi evaluat pe baza unor rapoarte de monitorizare, elaborate anual de către secretariatul tehnic și vor include evaluări privind stadiul implementării strategiei, deficiențele constatate și recomandările pentru remediere. Rapoartele elaborate de secretariatul tehnic sunt prezentate în cadrul platformelor. Monitorizarea prin mecanisme și măsurile propuse mai sus se va completa cu concluziile rapoartelor periodice emise în formatele internaționale la care România este parte.

Procedurile de monitorizare urmează să fie detaliate în cadrul Metodologiei de monitorizare a implementării strategiei, aprobată prin Ordin al ministrului justiției, după consultarea celor cinci platforme de cooperare.

8.3.Evaluarea *ex-post* a impactului strategiei

Evaluarea *ex-post* a impactului strategiei va urmări să analizeze modul de folosire a resurselor, realizarea impactului așteptat și eficiența intervențiilor. Se vor evalua factorii de succes sau de eșec, cât și sustenabilitatea rezultatelor și impactului SNA. Pentru o evaluare adecvată a rezultatelor SNA, evaluarea *ex-post* trebuie realizată după trecerea unui anumit timp de la implementare. În acest scop pot fi contractați evaluatori externi.